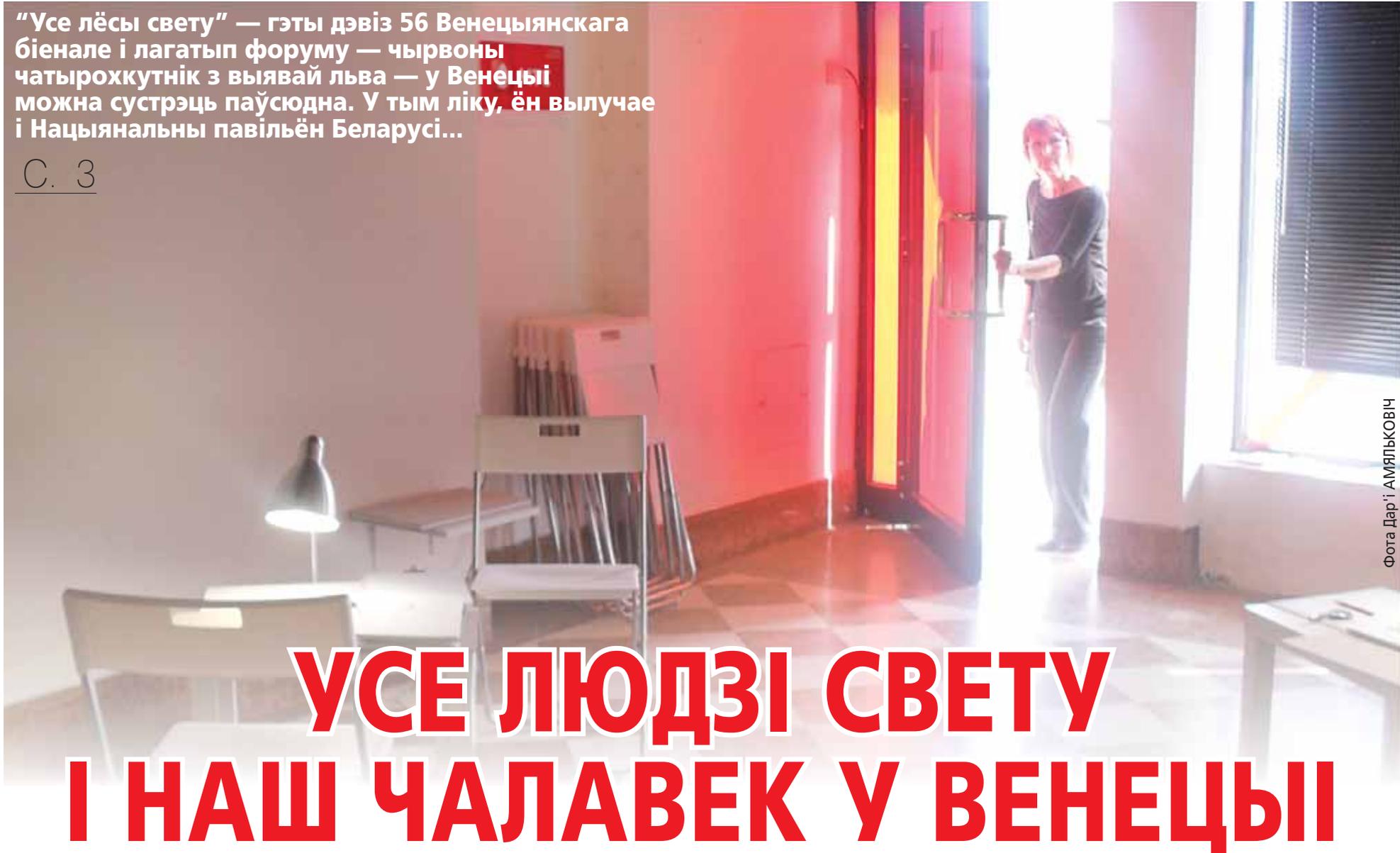

“Усе лёсы свету” — гэты дэвіз 56 Венецыянскага біенале і лагатып форуму — чырвоны чатырохкутнік з выявай льва — у Венецыі можна сустрэць паўсюдна. У тым ліку, ён вылучае і Нацыянальны павільён Беларусі...

С. 3

Фота Дар'і АМЯЛЬКОВІЧ

УСЕ ЛЮДЗІ СВЕТУ І НАШ ЧАЛАВЕК У ВЕНЕЦЫІ

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА”

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце “Белпошты” (пункт “Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі”).

Тэндэнцыі

Ёсць такое паняцце — “месца сілы”. А ёсць іншае — “аварыя”. Бывае і так, калі яны спалучаюцца. На жаль, вынік пры такой кантамінацыі рэдка выходзіць за межы прадказальна-лапідарнага. Прынамсі, на ўзроўні мыслення, свядомасці, разумення магчымасцей і межаў спалучэння неспалучальнага. Якраз такія думкі апанавалі, калі на гэтым тыдні нашу рэдакцыю (у шэрагу іншых айчынных медыя) запрасілі асвятляць штогадовы фестываль “Музычныя вечары ў Мірскім замку” тэлеканала “АНТ”.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Але для пачатку давайце хаця б сцісла вызначым абодва названыя ў першых сказах гэтага тэксту паняцці. Прынамсі, паспрабуем зрабіць тое ў адпаведнасці са сваім разуменнем.

Месца сілы для мяне — гэта тая ўмоўная кропка на беларускай зямлі, дзе я сябе адчуваю беларусам не проста па нараджэнні і грамадзянстве, а праз тое, што ведаю: тут жылі, стваралі, узводзілі падмурак нашай сённяшняй дзяржаўнасці, незалежнасці, гонару мудрыя продкі. Такія месцы сілы — сакральныя ў сваёй глыбіннай сутнасці — для кожнага могуць быць уласныя. Для мяне гэта, сярод іншага, Ружанскі

“Аварыя” на месцы сілы

палац, наднёманскі бераг у Гродне, аршанская плынь Дняпра, Верхні горад Мінска (нягледзячы на ўсе ягоныя будаўніча-рэстаўрацыйныя пературбацыі), адрэзак праспекта Незалежнасці ў сталіцы ўключна з плошчай Перамогі (дзяцінства “на асфальце” далосе ў знак!). А яшчэ — Мірскі замак.

Я чалавек не паэтычнага складу характару, каб апяваць вабноты і ўзрушэнні пасля знаходжання побач са сваімі месцамі сілы. Але нейкі маральны ўздых сапраўды адчуваю ад такіх судакрананняў з мінуўшчынай у яе матэрыяльным выяўленні. І зноў жа гонар за сваё, беларускае, за тое, што яно адроджана, выратавана, вернута з гадоў занябданна. Так, “усё мінае — гонар не мінае”. Гэта, даруйце, усё ж такі прарваўся ў дыкурс паэтычны радок з Караткевіча.

А цяпер пра аварыю. Тут я скарыстаюся Тлумачальным слоўнікам беларускай літаратурнай мовы: “Пашкоджанне якога-небудзь механізма, машын і падобнага ў час руху, работы”. А пераноснае значэнне: “Пра няўдачу, правал якой-небудзь справы”. Ды ў сваіх развагах я буду кіравацца, вядома ж, першай працывапанай дэфініцыяй.

Шоу-бізнес ёсць ні што іншае, як механізм ці машына, якая не ведае прыпынкаў. Хіба ад сезону да сезону пераходзіць на новы, усё больш высокага ўзроўню цыкл. Нешта на-

кштат збою пабачылася мне ў спісе ўдзельнікаў сёлетніх начных канцэртаў згаданага фестывалю “Музычныя вечары ў Мірскім замку”. 12, 13 і 14 чэрвеня ля сцен перліны дойлідства Беларусі выступаць, адпаведна, “легенда шансона” (цытата з прэс-рэліза) Міхаіл Шуфуцінскі, гурт “Дыска-тэка “Аварыя” і спявачка Ёлка (на вячэрніх канцэртах выступаюць беларускія артысты эстрады).

Можна паспрачацца, ці месца “запальнай” поп-музыцы, а тым больш шансону каля замка. Але ж арганізатары, зразумела, кіруюцца эфектыўнасцю імпрэзы ў плане продажу білетаў і эфектнасцю ды рэйтынгаваццю тэлеверсіі. Можна і варта пагутарыць адносна ўзроўню і кірунку “зорнасці” салістаў і гуртоў, якія запрашаюцца выступаць да Мірскага замка, тое тычыцца і замежных гасцей, і сваіх артыстаў. Ды ўсё ж арганізатарам праекта бачна лепш. Можна і нават неабходна падыскутаваць адносна таго, якім быць фестывалю ў такім месцы. І дзе, калі раптам змяняць лакацыі, ладзіць поп-забавы, каб і фон быў прыгожым, і ад люднага Мінска недалёка, і такія зануды, як аўтар гэтых радкоў, не ўстаўлялі палкі ў колы рухавіка шоу-бізнесу. Пры тым, што для Замкавага комплексу “Мір”, для Карэліцкага раёна фэсты патрэбныя, бы паветра, як у плане камерцыйным (турысты), так і ў сэнсе пазнаваўчым,

патэнцыялаўтваральным, калі жадаеце. Але ж і прапускаць іх змястоўны бок праз сіта хаця б элементарнай адпаведнасці “месца — падзея”. Вось таму і ўзнікае патрэба абмеркавання з улікам інтарэсаў усіх бакоў і ўсемагчымымі кампрамісамі.

Так, усе згаданыя “можна” — якраз і можна прагаварыць, але ці дасць тое плён, калі рухавік (прынамсі, цяпер) не стане праз гэта спыняцца. Бо дамовы, напэўна, заключаны, умовы ўзгоднены, падрыхтоўка з боку арганізатараў і артыстаў вядзецца, рэклама ідзе. Хіба на будучыню пачуюць агучанае на старонках газеты “Культура” меркаванне.

Не магу не дадаць. Вось даруйце, але пры ўсім разуменні “софтвавацці” і нават, кіруючыся прэс-рэлізам “АНТ”, легендарнасці варыянту шансону (усё ж трэба ўдакладняць: расійскага варыянту шансону) ад Міхаіла Шуфуцінскага, не магу ўявіць натуральнасць успрыняцця глядачамі выступлення згаданага артыста на прызамкавай сцэне праз тры тыдні. Прыгадваючы, пры ўсёй спрэчнасці адносна смаку і колеру, выканаўцаў, што канал запрашаў з замежжа мінулымі гадамі, сёлетні выбар магу апраўдаць хіба эканамічным складнікам імпрэзы. Ды і беларуская частка фэсту раней атрымлівалася куды больш разнастайнай: і фальк, і рок, і поп даволі суладна суіснавалі на канцэртах у Міры.

Яшчэ паралелі. Я назваў сваё месца сілы. А для кагосьці яны асацыююцца з Днём Перамогі ці Днём вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, сённяшнім Днём Незалежнасці. Ці можаце вы ўявіць сольны канцэрт “легенды шансону” ў якасці аздаблення свайго месца сілы, Дня сілы, крывёю далучанага да Вялікай Перамогі? Вось і я не магу. Ну і дыска-тэка (няхай нават калісьці звышпапулярная расійская “Дыска-тэка “Аварыя”) ля сцен помніка спадчыны краіны, уключанага ў Спіс сусветнай спадчыны UNESCO... А яшчэ ў ваенны час у замку змяшчалася яўрэйскае гета, ліквідаванае ў жніўні 1942-га разам з яго насельнікамі: 719 душ... У гады Вялікай Айчыннай быў у замку і лагер для ваеннапалонных... Спадзяюся, праз такія паралелі чытачы дакладна зразумеюць адносна прычыны ўсяго гэтага выказвання на тэму культуры ды ідэалогіі.

І ўсё нібыта нічога, але ж ехаць у маё месца сілы ні гэтымі днямі, ні ў бліжэйшы час не надта хочацца. Яму трэба адпачыць, набрацца сваёй энергіі. Той, якая будзе адчувальнай, прынамсі, для мяне. І яшчэ. Калегі з “АНТ”, рэдакцыя газеты “Культура” не стане сёлета акрэдытавацца на “Музычныя вечары...”. Выбачайце, калі ласка, як пісаў класік.

9 1771994 478007 1 5021

Акцэнт тыдня

У панядзелак у Мінску адзначыў сваё першае дзесяцігоддзе Музей Уладзіміра Мулявіна, што месціцца ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Алег КЛІМАЎ / Фота аўтара

Родныя, сябры і блізкія знаёмыя Уладзіміра Георгіевіча, удзельнікі ансамбля "Песняры" розных гадоў, вядомыя дзеячы культуры і мастацтва, навучэнцы сталічных устаноў адукацыі — вось тая публіка, якая сабралася ў гэты дзень у Малой зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі, каб ва ўрачыстай абстаноўцы адзначыць дату ўстановы. Асноўным элементам мерапрыемства сталі фрагменты са спектакля Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага "Пясняр" у рэжысуры Валянціны Ераньковай, прысвечанага вялікаму Артысту. Прэм'ера, нагадаем, адбылася напрыканцы мінулага года.

"Пясняр". І да Песняра...

У Музеі Уладзіміра Мулявіна.

Акцёры ўвасобілі на сцэне філармоніі той фрагмент пастаноўкі, дзе гаворка вядзецца пра ўмоўную сустрэчу Максіма Багдановіча з Мулявіным. Сама пастаноўка ў тых, хто прайшоў бок аб бок з прататыпам яе галоўнага героя праз шат гадоў, а таксама ў заўзятых тэатралаў, крытыкаў і шараговых глядачоў выклікала меркаванні палярныя. Тое само па сабе ўжо добра: падзея незаўважанай не засталася. Пра тонкасці спалучэння на сцэне біяграфічных і фантазмагарычных рыс у спектаклі прысутныя і распытвалі артыстаў пасля таго, як тыя прапанавалі некалькі сцэн з дзеі.

Мадэратарам нефармальнага стасункаў і вядучай імпрэзы стала Святлана Мулявіна-Пенкіна, дырэктар музея, удава Уладзіміра Георгіевіча. Сваімі ўспамінамі аб мастэра дзяліліся розныя людзі, у тым ліку яго калегі — народны артыст СССР, народны артыст Беларусі, кампазітар Ігар Лучанок і заслужаны артыст нашай краіны, шматгадовы саліст ансамбля "Песняры" Анатоль Кашапараў. А скончылася светае і адначасова прасякнутае нотай суму святая, магчыма, галоў-

най песняў у жыцці Уладзіміра Георгіевіча — "Малітвай", аўтар якой, кампазітар Алег Молчан, таксама быў сярод гасцей. На сцэне з экранна спяваў Геній. Гледачы ў зале, устаўшы, услуховаліся ў гэтыя вечныя словы, музыку, голас...

Пад фінальныя акорды я спуціўся на другі паверх, дзе, уласна, і размяшчаецца музей, які захоўвае артэфакты, звязаныя з жыццём Чалавека і Музыканта — творчага і паўсядзённага. Гэта адзіная ў Мінску ўстанова такога профілю, якая дае ўяўленне і распавядае аб папулярным беларускім артысце, які тварыў, лічыце, яшчэ літаральна ўчора. (Урэшце, як музей рок-музыканта і сучаснага музыканта наогул на Беларусі паралелю можна назваць хіба Клуб-музей Чэслава Нэмна ў радзінным доме апошняга ў вёсцы Старыя Васілішкі, што на Шчучыншчыне. Я не памыляюся?) Многія з тых, хто ходзіць у філармонію на выступленні айчынных і замежных выканаўцаў, зазірае і сюды: за тыдзень колькасць патэнцыйных наведва-

Яўген ГЛАДКОВ,

народны артыст Беларусі, загадчык кафедры струнных народных шчыпкава-ўдарных інструментаў Акадэміі музыкі, прафесар, старшыня Асацыяцыі беларускіх цымбалістаў, старшыня журы ў намінацыях "Цымбалы", "Балалайка" абодвух узроставых груп:

— Пэўна, я застануся ў меншасці, але дазволю сабе пачаць адразу з крытыкі. Усё гэта я ўжо казаў самім канкурсантам і іх выкладчыкам, але праз газету хацеў бы звярнуцца да яшчэ больш шырокай аўдыторыі нашых цымбалістаў. Асноўныя праблемы ў навучэнцаў (а сярод іх шмат адораных і нават таленавітых) звязана з тым, што не ўсе педагогі валодаюць сучаснымі метадыкамі, многія не звяртаюць увагу на правільную пастаноўку рук, а гэта адбіваецца найперш на якасці гучання.

Рэпертуар — ускладняецца. Віртуознасць — павышаецца (да прыкладу, абавязковая п'еса Анатоля Багатырова шэсць гадоў таму здавалася надта складанай, а цяпер — надта прастай). А вось мастацкі бок — часцей за ўсё пакідае жадаць лепшага. Тэхналогіі не стаяць на месцы, і выкладчыкі павінны рухацца за імі. Не толькі навучаць, але і вучыцца самім.

Каб добра граць на цымбалах, дасягаць не "грукання-бразганна", а сакавітага па тэмбры гукі, мала выкарыстоўваць адно мышцы пальцаў. Трэба рухацца за інструментам, умець не толькі напружвацца, але і расслабляцца. А ў навучэнцаў — скаванасць запяццяў, шыі, плечаў, ніякай разняволенасці, кісьць рухаецца адно ўверх-уніз, а павінна быць і штосьці нахштальт на паўварчэння. Малодшыя яшчэ намагаюцца іграць чыста, а ў старэйшых — стае "смецца". Ёсць пытанні і з мастацкім густам, калі класіку выконваюць, бы шоу-праграму.

Іншымі словамі, заўважны асобныя парасткі, а сапраўдная нацыянальная школа, закладзеная Іосіфам Жыновічам і далёка развітая наступнымі пакаленнямі, — не ад-

Больш за два майскія тыдні Лідскі дзяржаўны музычны каледж віраваў вялікімі і маленькімі падзеямі VII Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя Іосіфа Жыновіча. Як заўжды, ён праходзіў па розных узроставых групам (ад пачаткоўцаў да навучэнцаў профільных навучальных устаноў сярэдняга звяна) і па розных спецыяльнасцях: цымбалы, балалайка, домра і мандаліна, гітара, баян, акардэон. Звярнуўшыся да некаторых членаў журы, мы паспрабавалі вылучыць найперш "праблемныя зоны" выхавання юных музыкантаў. Але "ў кадры", вядома, апынуліся і станоўчыя моманты творчага спаборніцтва, якое практычна ўсе ацанілі па вышэйшых балах.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Народнікі як класікі?

чуваецца. Сылла з Гімназіі-каледжа пры Акадэміі музыкі Таццяна Сергяенка, якая падрыхтавала Міхаіла Лявончыка, Аляксандру Дзенісеню (Саша, дарэчы, тры гады таму атрымала Гран-пры на гэтым конкурсе) — і тое адразу адбілася на агульным стане.

Пераможцы, як вядома, могуць працягваць навучанне без уступных іспытаў. Але сістэма паступлення ў творчы ВНУ усё яшчэ патрабуе ўдасканалення. Раней для выканаўцаў існаваў калоквіум, калі яны за кароткі час павінны былі самастойна падрыхтаваць п'есу. Адрозненне было бачна не толькі ўкладзенае педагогам, але і магчымыя перспектывы далейшай творчасці. Можна, мае сэнс вярнуць такое выпрабаванне?..

Мірон БУЛА,

загадчык кафедры баяна і акардэона Акадэміі музыкі, дацэнт, старшыня журы ў намінацыях "Баян", "Акардэон" абодвух узроставых груп:

— Такія конкурсы неабходныя для юных музыкантаў, якім патрэбна "выказацца". Яны ву-

чацца, назапашваюць рэпертуар — а дзе потым усё гэта паказаць? Канцэртная практыка не вырашае ўсіх пытанняў. Бо калі спаборнічаеш з роўнымі сабе, шмат спазнаеш, бачыш, над чым трэба працаваць надалей.

Але Рэспубліканскі конкурс імя Жыновіча — асаблівы. Ён вылучаецца на фоне іншых, што ладзяцца ў краіне і за яе межамі: у Расіі, Украіне, Польшчы, Літве ды інш. Ёсць спаборніцтвы нескладаныя, з аднаго тура, а гэты — сур'ёзны, з двух, ён патрабуе вельмі добрай падрыхтоўкі.

Карпатлівая папярэдняя праца, праведзеная выкладчыкамі і самімі канкурсантамі, адчувалася ў ігры кожнага ўдзельніка. Практычна ўсе музыканты былі яркімі, адметнымі. Але конкурс ёсць конкурс, заўсёды ўзнікае хтосьці першы — і гэта зусім не азначае, што іншыя горшыя.

У той жа старэйшай групе ўсе каледжы прывезлі добрых удзельнікаў, асабліва Гродна, Мінск, Магілёў, Брэст. І калі хто не стаў пераможцам, дык гэта не значыць, што ён не быў годны ім стаць.

ФОТОФАКТ

"Дэльфійцы" ў Мінску

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

20 мая ў канцэртнай зале Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі адбылася сустрэча міністра культуры Рэспублікі Беларусь Барыса Святлова з удзельнікамі беларускай дэлегацыі на X Адкрытых маладзёжных Дэльфійскіх гульнях дзяржаў — удзельніц СНД. Пасля ўзнагароджання творчай моладзі адбыўся невялікі канцэрт "дэльфійцаў".

Будзем на сувязі!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), vk.com/kimpressby, twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

18 мая ў Інстытуце культуры Беларусі распачаліся заняткі Міжнароднай паслядыпломнай летняй школы "Нясвіжская акадэмія". Спецыялісты з Беларусі, Літвы, Украіны, Малдовы, чыя практычная дзейнасць тычыцца сферы аховы спадчыны, у дваццаць першы раз сабраліся ў Мінску, каб удасканаліць свае веды і пашырыць кругагляд. Менавіта на гэта скіравана інтэнсіўная двухтыднёвая праграма заняткаў адукацыйнага праекта, суарганізатарамі якога, па традыцыі, выступілі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Міністэрства культуры і нацыянальнай спадчыны Польшчы, Інстытут культуры Беларусі і польскі Нацыянальны інстытут Спадчыны.

Ілья СВІРЫН

— Гэты адукацыйны праект у сферы аховы спадчыны — па сутнасці, унікальны, — кажа начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі. — Па-першае, ён паспяхова рэалізуецца ўжо больш за дваццаць гадоў, а па-другое — з'яўляецца міжнародным як па складзе сваіх слухачоў, так і выкладчыкаў. Да таго ж, "Нясвіжская акадэмія" праходзіць на тэрыторыі дзвюх краін: Беларусі і Польшчы.

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар**: Вольга НАВІЦКАЯ; **рэдактары аддзелаў**: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАПІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕУСКІ, Алег КЛІМАЎ, Аліна САУЧАНКА; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД.

Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выданы, пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарскія рукапісы не рэдакцыюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. "Культура", 2015. Наклад 5 719. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падысана ў друку 22.05.2015 у 16.30. Замова 1972. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Арганізацыя — бездакорная. Ледзь не кожнаму з канкурсантаў быў вылучаны "асабісты" клас для рэпетыцый. Дый сама пляцоўка музычнага каледжа — вельмі зручная, у цэнтры горада, месцы пражывання-харчавання ўдзельнікаў побач, не марнуецца час на пераезды. Не выпадкова журы нават склала вершаванае "прашэнне" праводзіць гэты конкурс штогадова. Зразумела, гэта на сённяшні дзень нерэальна, але замацаваць конкурс менавіта за гэтым рэгіёнам было б метазагодна. Лепшых умоў, чым былі створаны ў Лідзе, не бывае!

ванасцю, дакладным данясеннем мастацкага зместу.

На жаль, іншыя "сімптомы" не такія суцэльныя. Звярніце ўвагу: сярод гітарыстаў становіцца ўсё больш дзяўчат, а вось хлопцы атрымліваюць гэту спецыяльнасць зусім не так ахвотна, як раней. Можна, канешне, парадавацца за "слабы пол", але сыход хлопцаў з той ці іншай прафесіі адначасова сведчыць пра зніжэнне яе прэстыжнасці і запатрабаванасці ў грамадстве, што выяўляецца і ў грашовым эквіваленце. Дзяўчаты, калі ўдала пабяруцца шлюбам, змогуць займацца любімай справай, не

агагічны рэпертуар, методыка, гісторыя гітарнага мастацтва.

Уладзімір ГРУШЭЎСкі, кампазітар, дырэктар нотнага выдавецтва, член журы ў намінацыях "Баян", "Акардэон" першай узроставай групы:

— У працы журы гэтага спаборніцтва я ўдзельнічаў ужо другі раз, таму мне ёсць з чым параўнаваць і арганізацыйны, і ўласна творчы яго бакі. Я такога яшчэ не бачыў, каб усё працавала настолькі дакладна, без збояў і прыкрых недарэчнасцей.

Што ж да мастацкага ўзроўню, дык нельга не заўважыць, як хутка ўзрастае віртуознасць юных музыкантаў, як развіваецца іх густ, жаданне і магчымасці дасягнуць высокай прафесійнай прыступкі. Сёння некаторыя вучні старшых класаў дзіцячых музычных школ іграюць праграму, прызначаную для музычнага вучылішча і ледзь не для кансерваторыі. Сярод абавязковых для выканання твораў была і мая п'еса "Лічылка", надрукаваная ў адным з рэпертуарных зборнікаў. Яшчэ адным абавязковым творам была п'еса Леаніда Маліноўскага, таксама вядомая па зборніках. Але як нотавыдавец я арыентуюся найперш на шырокія колы юных музыкантаў, таму друкую пераважна нескладаныя для выканання п'есы: яны часцей гучаць на абласных дырангам ніжэй спаборніцтвах. У Лідзе ж мне як кампазітару было цікава сачыць за інтэрпрэтацыямі таго ж твора. Тая ж "Лічылка" штотым гучала крыху іначэй, кожны ўносіў у яе нейкія новыя нюансы, знаходзіў штосьці сваё. У дзіцячым узросце гэтага не дасягнуць самастойна, відавочны талент і майстэрства выкладчыкаў. Бо менавіта настаўнікі вучаць дзяцей такому асэнсаванаму выкананню.

Заканчэнне артыкула — на старонцы 13.

Конкурс імя Іосіфа Жыновіча: ад "плюсаў" да "праблемных зон"

Уладзімір ЖЫВАЛЕЎСкі, прафесар Акадэміі музыкі, лаўрэат Усесаюзнага конкурсу, старшыня журы ў намінацыях "Домра — мандаліна", "Гітара" першай узроставай групы і член журы другой:

— Радуе, што выканальніцкі ўзровень конкурсу з кожным годам узрастае. І гэта пры тым, што мастацкая класіка апошнім часам перажывае некаторы заняпад — не толькі ў нас, але і ва ўсім свеце. У такіх умовах правядзенне пры дзяржаўнай падтрымцы гэтага і падобных конкурсаў становіцца яшчэ і праявай нацыянальнай свядомасці.

Сімтаматычна, што тая ж акустычная гітара пазіцыянуецца ў нас цяпер не як аўтэнтчны фальклорны інструмент, а як агульнапрыняты класічны: яна набыла акадэмічны статус, уласцівы ёй у міжнародных маштабах. Расце майстэрства пераможцаў, некаторыя звяртаюцца да твораў, што ўваходзяць у праграму ВНУ. Музыканты скараюць не толькі віртуознасцю, але і, што вельмі і вельмі важна, музычнай асэнсаванасцю, куды больш ахвотна, чым некаторыя іншыя музычныя спецыяльнасці (у тых жа выканаўцаў на домры, балалайцы куды больш праблем з працаўладкаваннем па спецыяльнасці). Выкладаюць ігру на гэтым інструменце ва ўсіх музычных каледжах, акрамя, бадай, Мазырскага і Рэспубліканскага імя Ахрэмчыка. Пры БДУКіМ працуюць і двухгадовыя курсы перакваліфікацыі на гэты інструмент з домры, скрыпкі ды і астатніх музычных спецыяльнасцей. Праўда, вынікі такой "перакваліфікацыі" не надта ідэальныя, як хацелася б. На маю думку, альтэрнатывай ім магло б стаць завочнае навучанне ігры на гітары на базе ССНУ, дзе выкладаліся б найперш такія неабходныя профільныя дысцыпліны (акрамя ўласна спецыяльнасці), як пед-

звяртаючы ўвагу на тое, што асаблівых грошай яна не прыносіць. Хлопцы ж павінны дбаць пра тое, як у далейшым пракарміць сям'ю. І гітара (а шырэй, уся сфера акадэмічнай музыкі) тут не самы зайздросны варыянт.

Тым не менш, гітару сёння завойваюць куды больш ахвотна, чым некаторыя іншыя музычныя спецыяльнасці (у тых жа выканаўцаў на домры, балалайцы куды больш праблем з працаўладкаваннем па спецыяльнасці). Выкладаюць ігру на гэтым інструменце ва ўсіх музычных каледжах, акрамя, бадай, Мазырскага і Рэспубліканскага імя Ахрэмчыка. Пры БДУКіМ працуюць і двухгадовыя курсы перакваліфікацыі на гэты інструмент з домры, скрыпкі ды і астатніх музычных спецыяльнасцей. Праўда, вынікі такой "перакваліфікацыі" не надта ідэальныя, як хацелася б. На маю думку, альтэрнатывай ім магло б стаць завочнае навучанне ігры на гітары на базе ССНУ, дзе выкладаліся б найперш такія неабходныя профільныя дысцыпліны (акрамя ўласна спецыяльнасці), як пед-

Фотасюжэт нумара

Усе людзі свету і наш чалавек у Венецыі

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Дык вось, лагатып біенале прысутнічае на схемах маршрутаў вапарэта, у шапіках з марожаным, на прыпынках, на ўказальніках, на саміх вапарэта ды нават — не паверыце — на сметніках...

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Мінск — Венецыя — Мінск / Фота аўтара

Аматары мастацтва з усяго свету прыязджаюць у горад-мрою, каб зрабіць "вялікі рэйд" па галоўных экспазіцыях біенале, нацыянальных павільёнах і сотнях незалежных выставак, не кажучы пра асноўныя музеі горада. Венецыя "стаіць" на мастацтве, у тым ліку і сучасным, як на саміх 118 выспах Венецыянскай лагуны.

Праект "Архіў сведкі вайны", які прадстаўляе Беларусь на 56-м Біенале, не абмянае гэтая асаблівая, адкрытая да ўзаемадзення і роздуму, публіка. З 6 мая — да гэтага моманту яго наведала ўжо больш за 700 чалавек. Працуючы цягам тыдня медыятарам праекта, карэспандэнту "К" на ўласным досведзе ўдалася пераканацца ў цікаўнасці гасцей павільёна да "Архіва...". А гэта наведвальнікі з Сінгапура, Кітая, Канады, ЗША, Аўстраліі, Тайваня і, вядома ж, прадстаўнікі многіх краін Еўропы.

Даўно не "рэч у сабе"

"Нясвіжская акадэмія": акцэнт на культурныя ландшафты

Адпаведна, слухачы маюць магчымасць пазнаёміцца з вядучымі беларускімі і польскімі спецыялістамі, атрымаць надзвычай карысную інфармацыю, якая тычыцца падыходаў па захаванні і выкарыстанні культурнага і гістарычнага набытку.

Згодна з сучаснымі тэндэнцыямі ў сферы аховы спадчыны, якія вымагаюць разглядаць помнік не як "рэч у сабе", але як неад'емную частку гістарычна сфармаванага асяроддзя, асаблівая ўвага слухачоў "...Акадэміі" скіравана на захаванне культурных ландшафтаў. Як сведчыць праграма лекцый, гэты пакуль яшчэ не надта звыклы для нас тэрмін можа мець самае размаітае напавненне. Напрыклад, такім ландшафтам з'яўляецца гістарычная частка буйнога еўрапейскага горада. Доктар Ян Янчыкоўскі, які курыруе справу аховы спадчыны ў Малапольскім ваяводстве суседняй дзяржавы, распавядае падчас адной са сваіх лекцый пра знакамітую кракаўскую "старуку". А пасля заняткаў у той дзень будзе вучэбны выезд у гістарычны цэнтр Мінска, каб слухачы маглі параўнаць урбаністычныя праблемы двух гарадоў.

Як без залішняй сціпласці адзначыла ў сваёй прамове каардынатар "Акадэміі", галоўны спецыяліст Інстытута Спадчыны Польшчы Лідзія

Клюш, спецыялісты з гэтай краіны здолелі выпрацаваць комплексны падыход да аховы культурных ландшафтаў яшчэ да 1990-х, калі такая тэма не была ў цэнтры ўсеагульнай увагі. Цяпер жа назапашаны імі досвед мае не толькі тэарэтычнае значэнне, у чым слухачы "Акадэміі" здолеюць пераканацца пад час сваіх выпраў у Мір і Нясвіж, дзе наўрад ці выпадае казаць пра гармонію паміж перлінамі дойлідства і іх сучасным атачэннем.

Адзін з ініцыятараў "Нясвіжскай акадэміі", старшыня Беларускага камітэта ICOMOS і Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп прывёў і зусім іншы прыклад культурнага ландшафту — занябаны сядзібны парк. Напрыклад, у Туганавічах, што асабліва актуальна напярэдадні чарговага юбілею Адама Міцкевіча (ён будзе толькі праз тры з паловай гады, але, паводле слушнай думкі грамадскага дзеяча, рыхтавацца трэба ўжо зараз).

— Адсочваючы будучы лёс выпускнікоў "Нясвіжскай акадэміі", мы з прыемнасцю адзначаем, што большасць з іх дагэтуль плённа працуе ў галіне аховы спадчыны, прымяняючы на практыцы атрыманы пад час навучання веды, — падкрэсліў Уладзімір Гілеп у сваім уступным слове. І ўслед за гэтым выказаў спадзяванне, што нехта з цяперашняга

курса выкарыстае атрыманыя навыкі і ў Туганавічах.

Першая частка паслядыпломнай школы прадугледжвае наведванне лекцый у Мінску. Адукацыйны працэс доўжыцца ўсяго два тыдні, але, па словах Ігара Чарняўскага, гэты час для навучэнцаў будзе інтэнсіўным і інфармацыйна насычаным. А налета слухачы "Нясвіжскай акадэміі" выправяцца на двухтыднёвую практыку ў Польшчу.

— Арганізатары імкнуцца пазнаёміць слухачоў школы паслядыпломнай адукацыі з дзясяткамі помнікаў архітэктуры, горадабудаўніцтва, гісторыі, — апавядае Ігар Чарняўскі. — Яны могуць наведаць лепшыя музеі абедзвюх краін. Але ці не наважнейшае ў дадзеным выпадку — магчымасць знаёмства з выдатнымі прыкладамі падрыхтоўкі навукова-метадычных абгрунтаванняў захавання помнікаў даўніны, практыкай рэалізацыі распрацаваных на іх падставе праектных рашэнняў, выкарыстання матэрыялаў, тэхналогій і тэхнічных сродкаў у працэсе рэстаўрацыі гістарычных аб'ектаў, выяўлення традыцыйных асаблівасцей навакольнага асяроддзя, шматлікімі іншымі прыёмамі ў сферы аховы спадчыны. Вось менавіта ў гэтым найперш і палягае адметнасць "Нясвіжскай акадэміі".

Дзяжурны па нумары

Запатрабаванасць сёлетняй Ночы музеяў — навідавоку. Фотаздымкі, на якіх былі бачныя вялізныя чэргі ў Нацыянальны мастацкі і гістарычны музей, Музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры, у Музей гісторыі беларускага кіно ды іншыя, мае "фрэнды" і не толькі з ахвотай выкладалі ў сацыяльныя сеткі. Відаць, многія з тых, хто не "варыцца" ў культурным "соку" атрымалі пэўны шок ад увагі да музейнай прасторы. Мо самы час пачынаць акцыю "Ноч музеяў-2", каб паўтарыць поспех, прынамсі, яшчэ раз цягам года. Мяркую, адбою ад ахвотных пабываць, скажам, жнівеньскай ноччу — пры летнім культурным голадзе — ў музеі ды яшчэ і з адмысловай праграмай, будзе не менш, чым на свята ў маі...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Ноч за ноччу

Але ж, натуральна, у астатнія 364 ночы падобныя імпрэзы ў многіх музейных установах Беларусі зладзіць не атрымаецца... Таму зноў паўстае вострае пытанне, якое я задаваў чытачам напрыканцы матэрыяла пра Ноч музеяў у мінулым нумары "К": а ці спрыяе гэтая маштабная акцыя папулярнасці музейных устаноў краіны наогул, па-за кантэкстам свята?

На мой запыт ніхто пакуль не адгукнуўся. Буду спадзявацца, што хтосьці ўсё ж выкажацца. Бо справа, пагадзіцеся, вартая: імідж і запатрабаванасць айчынных музеяў "начныя" акцыі хоць і падвышаюць, але ж, мяркую, не надта надоўга... Магчыма, толькі на адну ноч. Дык як зрабіць, каб такіх папулярных "начэй" і "дзён" было больш?

Так, буйныя музеі могуць ладзіць прадстаўленні ды акцыі, запрашаць акцёраў ды музыкантаў, рабіць перформансы. Прычым, немалаважна тое, што рабіць гэта яны здольныя даволі часта. Хто ж ім забараняе зладзіць у сваіх сценах ці на музейным падворку вулічны спектакль альбо цікавую імпрэзу, выцягнуўшы са сваіх запаснікаў цікавыя экспанаты, якія ў стацыянарную экспазіцыю не змясціліся ці пакуль "не ўпісаны" ў яе належным чынам? Глядзіш, і папулярнасць асноўных музейных выставак павялічыцца на парадак...

Што да раённых музеяў, дык пытанне больш складанае. Тут "Ноч музеяў" сапраўды выступае як акцыя па прыцягненні ўвагі да ўстановы культуры, да яе экспанатаў, яе дзейнасці... Але пасля рэспубліканскай акцыі крэатыўнае жыццё ў такіх раённых музейных установах зазвычай замірае: на новыя акцыі і праекты, як заўсёды, не стае грошай і часу. Ёсць, праўда, яшчэ зменныя выстаўкі, якія час ад часу прывабліваюць да сябе ахвотных паўзнікаў у японскія кімано, у вырабы з бісеру ці ў манеты... Але ж, пагадзіцеся, хочацца большага.

Магчыма, раённым музеям варта ладзіць падобныя зменныя выстаўкі значна часцей, выкарыстоўваючы для гэтага сяброўскія адносіны паміж калегамі з суседніх раёнаў і нават рэгіёнаў, абменьваючыся цікавымі экспанатамі ды ладзячы сумесныя акцыі... Акрамя таго, ніхто не адмяняў і супрацоўніцтва з мытнікамі, якія час ад часу затрымліваюць тыя або іншыя музейныя скарбы... Такім "культурным канфіскатам" можна зацікавіць, прыклаўшы пэўныя намаганні па рэкламе выстаўкі ў СМІ.

І яшчэ. Айчынным музейчыкам цалкам магчыма — паўтару гэтую тэзу ў чарговы раз — зладзіць сумесны цікавы праект са сваімі калегамі з суседніх раёнаў, а таксама з партнёрамі з недалёкіх, прынамсі, краін. Агульнымі намаганнямі можна знайсці грошы, атрымаць грант, арганізацыйную ды прафесійную падтрымку... А калі ў музеі будуць на сталай аснове ладзіцца зменныя выстаўкі, калі ён будзе задзейнічаны ў адным ці нават у двух-трох міжрэгіянальных ды міжнародных праектах, калі стане "гучаць" па тэлебачанні, радыё і ў газетах, — тады і будуць каля яго чэргі, тады будзе ён запатрабаваным 365 дзён цягам года...

Будзем на сувязі!

Нам цікавае Ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Курка, якая нясе залатыя яйкі, грашовое дрэва, што расце на падворку... Ці варта рабіць булён з адной і ссякаць другое? Думаецца, адказ на гэтае пытанне павінен быць адназначным. Але, на жаль, не ўсюды і не заўсёды. Так, у Ваўкавыскім раёне Гродзенскай вобласці ў гарадскіх і сельскіх дыскатках, якія прыносяць шматмільённыя даходы, быў зменены распарадак працы яшчэ на пачатку мая. І цяпер такіх значных грошай у мясцовы бюджэт яны ўжо не прыносяць... Вынікае, мясцовая "курка" з залатымі яйкамі цяпер, так бы мовіць, паехала-такі да Абрама на піва...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Агульная сітуацыя

"К" даведалася пра гэтую праблемную сітуацыю ад свайго сталага аўтара — дырэктара Плябанаўскага Дома культуры Ваўкавыскага раёна Аляксандра Бабіна. Нагадаю, менавіта пра гэтага чалавека і ягоную пасляховую дзейнасць на ніве дыскатных мерапрыемстваў для сельскай моладзі неаднаразова пісала наша газета, запрашала яго паўдзельнічаць у "круглых сталах" і онлайн-канферэнцыях. Вопытам Аляксандра Бабіна цікавіліся не толькі на Гродзеншчыне, але і ў іншых рэгіёнах Беларусі! А сам Бабін і клуб, які ён узначальвае, неаднаразова атрымліваў ганаровыя граматы ды перамогаў у розных абласных конкурсах...

І не дзіва, што няўрымслівы дырэктар Плябанаўскага ДК (згодна з абноўленай афіцыйнай назвай клуб мае назву "адзел культуры і дасуга "Плябанаўскі ДК") толькі за апошні год зарабіў на дыскатных мерапрыемствах прыкладна 100 мільёнаў рублёў, а на ягоныя танцавальныя вечары заўсёды завітвала моладзь не толькі з усяго Ваўкавыскага, але і з іншых раёнаў Гродзенскай вобласці... Вось вынік сапраўднага крэатыву ад творчага чалавека!.. Але не пра гэта зараз гаворка...

Дык вось, менавіта Аляксандр Бабін паведаміў "К" пра тое, што, паводле загада №14 ад 6 мая 2015 года Ваўкавыскага раёна Цэнтра культуры і народнай творчасці аб графіку рабочага часу ўстаноў культуры, дыскатэчныя мерапрыемствы, якія раней можна было ладзіць да другой гадзіны ночы, цяпер маюць трыццаць толькі да 24-й.

Неабазнаны чытач, пэўна, пасміхнецца: усяго толькі на дзве гадзіны скарацілі магчымае моладзі патанчыць у сельскім клубе ці на танцавальнай пляцоўцы ў гарадскім парку... Але з-за гэтых дзвюх гадзін установа Аляксандра Бабіна ўжо сёння, напрыканцы мая, не далічваецца мільённых прыбыткаў, а на ягоныя танцавальныя вечары амаль ніхто не завітае...

Такая ж сітуацыя — па ўсім Ваўкавыскім раёне. Як паведаміў "К" загадчык сектара культуры і па справах моладзі аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі мясцовага райвыканкама Сяргей Урбановіч, менавіта з-за дадзенага абмежавання часу на дыскатках Дамы культуры і сельскія клубы

раёна, па папярэдніх падліках, за першыя дзве дэкады мая ўжо не далічыліся прыкладна 30 мільёнаў рублёў. Даведзеныя штогадовыя планы па аказанні кожнай клубнай установай платных паслуг насельніцтву, натуральна ж, ніхто не адмяняў. І, як адзначаў Сяргей Урбановіч, адмяняць іх наўрад ці будуць...

Між тым, толькі Аляксандру Бабіну сёлета трэба зарабіць на платных паслугах 120 мільёнаў рублёў. З пачатку года Плябанаўскаму ДК дыскатэчныя мерапрыемствы ўжо прынеслі 41 мільён рублёў, так што запланаваная сума, як кажа дырэктар, за год набегла б дакладна... Але ўжо на сёння ад забароны ладзіць дыскатэкі да 2 гадзін ночы ўстанова культуры панесла страты прыкладна ў 15 мільёнаў рублёў... І гэта, натуральна, толькі пачатак грашовых праблем...

За што "курка" пацярпела?

Мільённыя страты за дзве гадзіны дыскатэкі: "маленькая" праблема на вялікі раён

■ Праблема ўзнікла з-за таго, што на адкрытай гарадской танцавальнай пляцоўцы ў Ваўкавыску пад час дыскатэкі некаторыя наведвальнікі не толькі танчылі, але і пачалі высвятляць адносіны. Міліцыянеры спынілі бойку. А адзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі адрэагаваў на сітуацыю абмежаваннем часу працы клубных устаноў раёна...

Што ў перспектыве?

Як патлумачыў Сяргей Урбановіч, дадзеная праблемная сітуацыя ўзнікла з-за таго, што на адкрытай гарадской танцавальнай пляцоўцы ў Ваўкавыску пад час дыскатэкі здарылася пазаштатная сітуацыя. Некаторыя наведвальнікі дыскатэкі не толькі танчылі і культурна бавілі вольны час, але і пачалі высвятляць адносіны паміж сабой. На гэта, натуральна, аператыўна адрэагавалі міліцыянеры, якія, згодна з правіламі, таксама знаходзіліся на мерапрыемстве, і спынілі бойку...

Пра гэты факт было, натуральна, паведамлена старшыні Ваўкавыскага райвыканкама, а адзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі адрэагаваў на сітуацыю абмежаваннем часу працы клубных устаноў раёна... Але, як мяркую супрацоўнікі аддзела, гэтая мера — часовая.

— Мы самі зацікаўлены ў тым, каб моладзь завітвала на танцавальныя вечары, каб была, што называецца, "пры справе", а клубныя ўстановы зараблялі грошы, — кажа Сяргей Урбановіч. — Між тым, наколькі я ведаю, маладыя людзі,

асабліва на сяле, толькі а 23-й вечара пачынаюць збірацца на дыскатэку. І, натуральна, адной гадзіны для танцаў ім малавата. Таму я спадзяюся, што гэтае абмежаванне часу працы ўстаноў культуры мае трыццаць толькі на некаторы перыяд.

Пра паляпшэнне сітуацыі Сяргей Урбановіч абяцаў паведаміць. Але ж калі чакаць адмены праблемнага загада, так і не сказаў, спасылаючыся на тое, што намеснік старшыні Ваўкавыскага райвыканкама Уладзімір Захарчук зараз у адпачынку, а ягоны непасрэдны кіраўнік, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Дзімтрый Зязюля знаходзіцца ў камандзіроўцы ў Гродна... Так што страты для Аляксандра Бабіна, як і для ягоных калег па ўсім раёне, пакуль будуць расці...

льтуры. Між тым, як паведамілі "К" ва ўпраўленні ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Беларусі, сёння сапраўды ідзе распрацоўка змен у пастанову Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 582 "Аб зацвярджэнні Палажэння аб арганізацыі правядзення дыскатэкі і работы культурна-забаўляльных (начных) клубаў у Рэспубліцы Беларусь".

Так што з цягам часу пэўныя змены ў дадзеную пастанову будуць унесены. Іншая справа, што адбудзецца гэта, відаць, не так хутка, як хацелася.

■ ■ ■
Што да сітуацыі ў Ваўкавыскім раёне, дык "К" абавязкова будзе сачыць за развіццём падзей і, натуральна, паведаміць пра пэўныя зме-

ны чытачам адразу ж пасля атрымання ўсёй неабходнай інфармацыі...

Да ўсяго сказанага хочацца дадаць толькі адно: на жаль, мне як журналісту ўжо неаднойчы даводзілася бачыць, як крэатыўныя захады тых або іншых клубнікаў, бібліятэкараў ці музейчыкаў Беларусі выскаліся, што называецца, да кораня, ці як многім цікавым праектам ставіліся "палкі ў колы"... Таму вельмі хацелася б, каб сітуацыя, падобная на тую, што здарылася на Ваўкавышчыне, вырашылася пасляхова. Бо кожнаму зразумела, што недалёкачымі захадамі сёння можна не толькі забіць "курку", якая нясе залатыя яйкі, але і прыхвоціць маладых людзей зусім да іншага баўлення вольнага часу — ужо без кантролю культработнікаў ці міліцыянераў... Не кажучы пра тое, што працаваць ды "крэатыўціць" у такіх няпростых умовах дырэктару таго ці іншага клуба ці дома культуры наўрад ці захочацца...

ФОТАФАКТ

Два Гран-пры ў беларусаў

На IV Міжнародным фестывалі тэатраў лялек "У гасцях у Арлекіна" ў Омску журы ўпершыню прысудзіла адразу два Гран-пры, прычым абодва — беларусам. Трыумфавалі Беларускі дзяржаўны тэатр лялек са спектаклем "Чаму старэюць людзі?" паводле п'есы Анатоля Вяцінскага ў пастаноўцы галоўнага рэжысёра трупы Аляксея Ляляўскага і Гродзенскі абласны тэатр лялек з пушкінскай "Пікавай дамай" галоўнага рэжысёра калектыву Алега Жугжды.

Канцэрт-фэст “Новая генерацыя: традыцыі і сучаснасць Беларусі” мы праводзім другі год запар. І мо ў кагосьці ўзнікне пытанне: чаму я са сваімі этна-праектамі аб’яднала намаганні са студыяй Лізы Паповай, дзе займаюцца менавіта эстрадным вакалам? Паспрабую адказаць на яго.

Мае фолк-малечы, падкаваныя ў традыцыі песеннага мастацтва, ведаюць рытуальныя беларускія песні і нават адрозніваюцца на слых Палессе ад іншых рэгіёнаў. А вакалісты-эстраднікі, дзеці, якія заўтра зоймуць месца нашых поп-выканаўцаў, пра гэта мастацтва бадай і не чулі. Вось для гэтага і адбываецца такая канцэртная сустрэча, калі можна паслухаць і нават развучыць прыгожую беларускую песню разам. А калі яе спяваюць лаўрэаты міжнародных конкурсаў, фестывалю і фальклорных форуму, калі гэтая песня выконваецца пад бас-гітару, джамба, флейту ў стылі этна-джаз, — цікавасць гледачоў забяспечана. Ды што дзеці! Некаторыя дарослыя ўпершыню чуюць традыцыйныя напевы ад гэтых “казюрак” з фолк-гурта “Рада” і дуэта “Вера і Патрыцыя”. Юныя ўдзельнікі канцэрта, лаўрэаты Кубка Еўропы, “Варшаўскага паланэза”, “Берлінскай перліны”, “Маладых талентаў Беларусі”, аўтарскай музычнай

Лепш за многіх дарослых

меркаванне

Ірэна КАТВИЦКАЯ,
этна-спявачка, кампазітар, піяніст

■ “Я займаюся выкладаннем народнага вакалу даўно, і з кожным годам мне ўсё больш цікава займацца сваёй справай. А новая генерацыя часам выклікае захапленне! Яны з тонкім гумарам, мэтанакіраваныя, вельмі рухомыя, з такой здаровай энергіяй! Таму і атрымліваю задавальненне ад працы”.

праграмы “Этна-Фантазія”, ужо даўно спяваюць лепш за многіх дарослых, а галоўнае — больш вольна, смела і цікава. Таленавітых дзяцей аб’ядноўвае дэвіз “Традыцыі і сучаснасць Беларусі”, паколькі яны цікавяцца ўсім — ад нашай традыцыйнай музыкі да сучаснай эстрады, з азартам дэманструючы фолк, этна-джаз, хіты поп-культуры. Мы штогод змяняем пляцоўку для нашых маленькіх выканаўцаў, а яны любяць разважаць пра акустыку і атмасферу залы. Летась ёю быў Маладзёж-

ны тэатр эстрады, сёлета, 26 мая, “кропкай” стане Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі.

Я займаюся выкладаннем народнага вакалу даўно, і з кожным годам мне ўсё больш цікава займацца сваёй справай. А новая генерацыя часам выклікае захапленне! Яны з тонкім гумарам, мэтанакіраваныя, вельмі рухомыя, з такой здаровай энергіяй! Таму і атрымліваю задавальненне ад працы. Тым больш, працэс стварэння новай кампазіцыі або аранжыроўкі на аснове добра вядомай фолк-песні адбываецца на вачах дзяцей. Мы разам спрабуем і адбіраем: як гучыць гэты басовы рыф з той ці іншай мелодыяй, а якая павінна аказацца даўжыня фразы ў спалучэнні са зменай танальнасці і музычнай формы.

Зараз такі час, калі цікавасць да традыцый узрасла. Бацькі, бабулі і дзядулі імкнуцца праз сваіх дзяцей “наладзіць кантакт” з гісторыяй нацыі. Мяркую, сёння не хапае такіх канцэртаў для бацькоў і дзяцей, якія хочаць быць у кантэксце беларускай культуры. Але — сёе-тое робіцца. Напрыклад, Дзень вышыванкі вельмі запатрабаваны менавіта праз магчымасць у яго рамках

адпачыць і атрымаць асалоду усёй сям’ёй, вывучыўшы з мамай ды татам і пракаветны ўзор, і старажытную песню сваіх продкаў. Карацей, ствараюцца такія дадатковыя формы сямейных зносін, якія немагчыма раней было нават уявіць. Я, дапусцім, заўважыла, што вопыт заняткаў-вучобы разам са сваім дзіцем здымае напружанне з дарослага: ён ужо не абавязаны быць больш дасведчаным, адказным, паспяховым за малечу. Мы ж разам вучымся!

Наогул, забавляльна-адукацыйных форм пад час фэсту запланавана некалькі: можна будзе паслухаць шматгалоссе без суправаджэння інструментаў, блізка да таго, як спяваюць бабулі. Прагучаць жывыя інструменты: скрыпка, флейта, гітара, акарына і яшчэ сёе-тое (пакуль сакрэт). Яшчэ варыянт — электронныя эксперыменты з фолкам. Святочным бонусам стане прэм’ера беларускіх абрадавых песень “Новая навіна” і “Масленіца” ад дзіцячага ансамбля “Рада” з джаз-бэндам і купальскай песні ад этна-дуэта “Вера і Патрыцыя”. У антракте ж для ўсіх цікаўных адбудзецца “чытанка” для дзяцей. Музыкальныя вобразы створыць кампазітар і акардэаніст Аляксей Варсоба. А напрыканцы мерапрыемства кожны госьць і ўдзельнік атрымае магчымасць вывучыць і праспяваць разам з намі беларускую народную песню “Песенька, мая харошая” з абраду “Пахаванне Стралы”.

Занатаваў Алег КЛІМАЎ

меркаванне

Аляксей ФРАЛОЎ,
мастацкі кіраўнік
фестывалю
“Год Агінскага”

Мясціны Агінскага

Міхала Клеафаса неабходна папулярызаваць незалежна ад юбілейных урачыстасцей, але апошнія даюць для гэтага дадатковыя падставы. Калі раней наш ансамбль “Вытокі” рэгулярна ўключаў у свае праграмы яго творы і нават ладзіў цыклы канцэртаў, дык цяпер гэта было б надта “сцігла”. Саспела ідэя зрабіць фэст, далучыць да яго іншых музыкантаў і калектывы.

Зразумела, асноўнае падзеі прыпадзецца на адноўленае Залессе, што на Сморгоншчыне, — “Паўночныя Афіны”, як называлі калісьці гэты маёнтак. Першы з канцэртаў фестывальнай праграмы, дарэчы, там ужо адбыўся. Адраджэнне Залесся як унікальнага музычнага цэнтра можна лічыць галоўнай мэтай фестывалю. Палац Агінскага ў яго эпоху быў сапраўднай “Сядзібай Муз” — ён павінен ёй стаць і ў наш час!

Фэст закране таксама іншыя рэгіёны Беларусі. Канцэрты, прычым без аніякай фінансавай дапамогі, плануецца на Пастаўшчыне — у касцёле вёскі Лучай, у музычных каледжах імя Агінскага і Сялярцінскага — у Маладзечне і Віцебску адпаведна, у Слонімскай дзіцячай школе мастацтваў. Не абмінём мы і сталіцу: выступім у Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, Канцэртнай зале “Верхні горад”, у зале імя Рыгора Шырмы Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Праедзем мы і замежнымі маршрутамі лёсу Агінскага. Яшчэ да згаданага канцэрта ў Залессі “Вытокі” выступілі ў Небарове (Польшча), дзе ёсць палац, які калісьці належаў Міхалу Клеафасу. Там захавалася шмат аўтэнтчных прадметаў інтэр’ера: мэбля, жывапіс, ляпніна. Адна з удзельніц ансамбля — Ірына Аўдзеева — грала на раялі, якому 120 гадоў і які належаў гаспадарам маёнтка — Радзівілам. Мы выконвалі там музыку не толькі юбіляра, але і кампазітараў яго эпохі, а таксама іншых прадстаўнікоў славага роду Агінскіх. Цікава, што некаторыя творы гучалі там упершыню пасля больш як двухсотгадовага забыцця: мы нанова адкрылі іх для прыхільнікаў. Наведалі мы і Гузава — месца нараджэння Міхала Клеафаса. Цікава, што слухачы былі не толькі з Польшчы, але і з Беларусі. Фестывальную геаграфію плануецца папоўніць выступленнямі ў Літве, Італіі — ажно да снежня: Год Агінскага працягваецца!

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Беларускі саюз мастакоў смуткуе ў сувязі са смерцю ГРАМЫКА Эмы Мікалаеўны, вядомага мастацкага крытыка і мастацтвазнаўца, члена грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў”, якая ўнесла вялікі ўклад у развіццё і прапаганду беларускага выяўленчага мастацтва. Рада ГА “БСМ” выказвае спачуванне народнаму мастаку Рэспублікі Беларусь ГРАМЫКУ Віктару Аляксандравічу, а таксама родным і блізкім у сувязі з напаткаўшым іх вялікім горам.

Мне знаёмыя і земляробства, і садоўніцтва: я ж нарадзіўся ў вёсцы! Не магу сказаць, што гэтая справа была вельмі даспадобы. Але, па-першае, мой задзьякальны знак — зямны, а па-другое, мама мне і зараз прыгадвае: нават у самае сухое надвор’е, пры поўнай адсутнасці броду, я дзіцем усё роўна яго знаходзіў. Цяпер яна так шкадуе, што карала мяне за гэта. Кажы: “Сыноч, я ж не думала, што ты станеш ганчаром”.

У суседнім мястэчку, Цітоўка, такіх, як я, заўсёды называлі гаршкалеп. Хтосьці крыўдуе. А мне — нармальна: гаршчкі ж лепіць! Чалавек быў створаны з гліны, як кажы Біблія. Я ж упэўнены, што яна — матэрыял будучыні, бо знаходзіцца ў нас пад нагамі: штых, два штыхі рыдлёўкай, і вось яна — гліна. Гэта субстанцыя бадай больш распаўсюджаная на планеце, чым якая-небудзь іншая. Японцы змаглі з парцяляны зрабіць нават рухавік, а яна — тая ж гліна, толькі без аксіднага жалеза. Яшчэ на Беларусі кажыць: хто на гліне, той

Філасофія гаршкалепа

меркаванне

Юрый БОЎДА,
народны майстар Беларусі (Бабруйск)

не згіне. А я дадаю ад сябе: а хто круціць, той жыве.

Адчуваю, што іншаземцы вельмі шануюць нашы народныя вырабы. Для замежжа гэтыя прадметы надта ўнікальныя, як мне падаецца, паколькі іх там прыціснуў прагрэс. Кажыць, што японца, калі ён нешта робіць сваімі рукамі і яно атрымліваецца ў яго ідэальным, адмыслова той выраб крывіць, каб было відаць, што створана ім самім, каб паказаць, што гэта ручная работа, якая там у вялікай пашане. Вось мяне некалі адпужала праца, дзе я доўга займаўся толькі вырабам збану: яны сталі выходзіць дасканалымі, але — аднолькавымі. І я сышоў з той дзялянкі, бо заўсёды быў супраць рабавых працаў, якая ўсё ж “прытупляе” пэўныя здольнасці чалавека. Дайшло ж да таго, што збан я рабіў за 45 секунд. Я мог размаўляць

■ “Мяне некалі адпужала праца, дзе я доўга займаўся толькі вырабам збану: яны сталі выходзіць дасканалымі, але — аднолькавымі. І я сышоў з той дзялянкі, бо заўсёды быў супраць рабавых працаў, якая ўсё ж “прытупляе” пэўныя здольнасці чалавека. Дайшло ж да таго, што збан я рабіў за 45 секунд”.

з кімсьці, а рукі рабілі сваю справу! Урэшце, у свой час, не самы сыты, гэты аўтаматызм дапамог.

Я прыйшоў да высновы, што керамікай трэба займацца гадоў з

пятнаццаці, у тым юным узросце, калі ў рук ёсць і адчувальнасць, і памяць. Кераміка ж — не прарыстая, а выконваць нормы ў такіх умовах больш складана: таўшчыню сценкі, да прыкладу, вызначыць. Калі ігнараваць гэтыя законы, дык пры сушцы і абпале выраб можа парэпацца. Таму адчувальнасць ганчара знаходзіцца на кончыках пальцаў. Вачыма ж адчуваеш лінію, сочыш за каардынацыяй, за сувяззю рук і вачэй.

Формы і матывы ў творчасці я бяру па большай частцы з прыроды. Шмат маіх прац падобныя да раслін, напрыклад. Лічу нармальным такое “запазычванне”, нават больш за тое: падабаюцца нейкія рэалістычныя прататыпы, а не фантастычныя матывы. Яшчэ бывае, што нешта цікавае падгледзеў, да прыкладу, у фільме. А здараецца і адваротнае: прыдуманае табой заўважыў яшчэ не дзе. Усё гэта можна звязаць з незразумелым працэсам “супрацы” думак, пачуццяў і ручной работы. А наогул, прырода — гэта мая муза, я яе вельмі люблю, жыву з ёй у гармоніі.

Занатавала Аліна САЎЧАНКА

Наша гаспадарка “Белыя лугі” невялікая, усяго дваццаць гектараў ворава. Існуе пляч галоў. Стваралася яна і працавала ўвесь гэты час, каб быць матэрыяльнай базай для турыстычнага аб’екта з такой жа назвай. Зароблены грошы мы ўкладвалі ў добраўпарадкаванне пакінутай жыхарамі, “неперспектыўнай”, як казалі ў савецкі час, вёскі Ціневічы — гэта Варанчанскі сельсавет Карэліцкага раёна.

Сёння — звычайная з’ява, калі дамы ў вёсках, што абязлюдзелі, набываюць гараджане, каб займаць там лецішчы. Ціневічы такі лёс абмінуў з той прычыны, што стаіць вёска ў баку вялі-

Турызм як брэнд

меркаванне

Іван РАДЗЮКЕВІЧ,
кіраўнік сялянскай гаспадаркі
“Белыя лугі” Карэліцкага раёна

кай дарогі. Гэта ад шашы Навагрудак — Баранавчы тры кіламетры па грунце. На Ціневічах дарога і заканчваецца. Жыць у гэтай, па беларускіх мерках, глухмені не надта зручна, але некаторы час адпачнуць ад гарадскога тлуму — у самы раз.

Сёння нашымі намаганнямі Ціневічы — паўнаватарская турыстычная вёска “Белыя лугі”. Тут сем дамоў, у якіх яшчэ нядаўна жылі сяляне, маюцца карчма ды лазня. Вясковая вуліца — брукаваная. З даваеннага часу вёска за-

хавалася амаль у нязменным выглядзе. Бадай, адзіны новатвор на гэтай прасторы — навес-эстрада, дзе будуць выступаць артысты ў час фальклорных фэстаў. Але пабудова даволі далікатна ўпісана ў наваколле. “Белыя лугі”, адзначу, унікальны аб’ект у сістэме беларускага агратурызму. Бо гэта не асобная сядзіба, а менавіта цэлая вёска. І не адмыслова пабудаваная, а — аўтэнтчная.

Днямі адбылося афіцыйнае адкрыццё “Белых лугоў”. На імпрэзу сабралася да 200 чалавек. Збольш-

шага — мясцовыя людзі, але былі і мінчане. Прысутнічалі на свяце і прадстаўнікі раённай адміністрацыі. Мяркую, што атрымалася някепска. Дзеля такой нагоды быў паказаны старажытны абрад, які ў нашых прашчуралі папярэднічаў с’юбе. Потым — песні і танцы, катанне на возе. Госьці сілкаваліся традыцыйнымі беларускімі стравамі нашага гатунку. Напрыканцы ж артысты-аматары прыехалі з Кобрына і Карэлічаў. Яны дадалі сучасных рытмаў у імпрэзу традыцыйнага кштальту.

Ад нас да Міра — трыццаць кіламетраў. Мелі мы гаворку з дырэктарыяй замкавага комплексу. Афішы нашага свята былі ў замку, і ў самім Міры. Кіраўніцтва ўстанавы лічыць, што супраўніцтва з намі пры пэўных умовах можа быць плённым.

Занатаваў Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Захапіўся рэжысурай, нават ездзіў у славуці пеярбургскі Вялікі драматычны тэатр, каб павучыцца ў Георгія Таўстанова. Ставіў герой гэтага артыкула дзіцячыя, "выязныя" спектаклі. Нарэшце, прыход у тэатр Віталія Баркоўскага, які пачаў актыўна звяртацца да інтэлектуальнай драмы, па-новаму раскрыў і талент Грушова, вылучыўшы яго ў шэраг вядучых і найбольш цікавых артыстаў Коласаўскай трупы.

А гутарым з заслужаным артыстам Рэспублікі Беларусь яшчэ і з нагоды яго нядаўняга 65-годдзя.

— Пэўна, гэтым адрозніваўся ад іншых маіх калег, але ў дзяцінстве я не меў жадання стаць артыстам, — зазначае візаві. — Мяне больш цікавіў спорт, тым больш з намі займаўся алімпійскі чэмпіён па лыжных гонках! Але аднойчы мяне запрасілі выступіць у школьным тэатралізаваным прадстаўленні, выканаць штосьці накшталт пантамімы. І пасля таго выступлення адзін з настаўнікаў мне падказаў, што ёсць у Мінску Тэатральна-мастацкі інстытут, параіў туды паступаць. І я вырашыў паспрабаваць. Паступіў, бо, відаць, зрабіў уражанне на прыёмную камісію сваёй юнацкай свабодай, разняволенасцю, можа, нейкай дзіцячай наўнаасцю, непасрэднасцю. Трапіў на курс рэжысёра Уладзіміра Маланкіна, на пачатку не вельмі разумеючы, што такое акцёрская прафесія: у студэнцкія гады пераважала "гульня ў тэатр". Потым, калі паехаў у Маскву, Ленінград на спектаклі (гэта былі МХАТ, Таганка, пеярбургскі Ленкам з яго вядомай "Вэстсайдскай гісторыяй") я перагледзеў сваё стаўленне да тэатра. Аказваецца, можна пад час спектакля знайсці такі кантакт з акцёрам, які дапаможа табе, глядачу, раскрыць і сябе самога. Там быў кантакт, і я зразумеў, што прафесія гэта — не павярхоўная, а даволі складаная, якая судакранаецца з унутраным станам чалавека. А потым, калі прыйшоў працаваць у Коласаўскі тэатр, занурьўся ў тую прафесійную атмасферу, якую стваралі тамтэйшыя майстры, што самі мелі вялікіх педагогаў. Тады я пачаў і ўласны розум пераключаць, каб упісацца ў гэты славуці калектыву. А гэта ж насамерч вельмі складана. І так атрымалася, што 44 гады тут працую. Хачу яшчэ дадаць, што працэс спасціжэння прафесіі не мае нейкіх межаў: увесь час адбываецца абнаўленне, рух. Балазе тэатр таксама мяняецца.

— **Вы памятаеце свой дэбют на Коласаўскай сцэне?**

— Там быў не столькі дэбют, колькі ўвод. Быў у нас такі спектакль "Свой востраў" па п'есе эстонскага драматурга Райманда Каўтвера. Чамусьці акцёра, што выконваў галоўную ролю, замянілі на мяне. Памятаю, асаблівых рэпетыцый не было, трэба было ўпісацца ва ўжо напрацаваную схему. Вельмі хваляваўся. Я тады, напэўна, не вельмі паглыбіўся ў вобраз, проста — сумленна "зрабіў" ролю. Не магу сказаць, што яна пакінула ў маім творчым жыцці нейкі след. Увогуле, з сённяшняга пункту гледжання я б і не вылучаў тыя ролі. Можа, зараз іх выконваў бы не так: шкада, што ў той час не часта рабіліся запісы (альбо зафіксаванае не захавалася). Прыгавдаю спектакль "Раб свайго каханага" — камедыю Лопэ дэ Вэга, якую ставіў Казіміроўскі, на той час (на пачатку 1970-х) — галоўны рэжысёр тэатра. Ён мог раскрыць акцёра, распаліць яго тэмперамент, неабходны ў дасягненні мэты, якая

Цудоўныя знешнія даныя, выдатны акцёрскі тэмперамент, адметны тэмбр голасу, моцны энергетычны запал у спалучэнні з унутранай высокароднасцю вылучылі яго ад пачатку працы на Коласаўскай сцэне. Створаныя акцёрам вобразы — быццам яго дзеці. Спяраша гэта былі маладыя зухаватыя хлапчкі, што ў барацьбе з мяшчанскімі пастулатамі сваіх бацькоў спрабавалі адстойваць свае юнацкія ідэалы. Да іх можна далучыць і пляяду рамантычных герояў з "камедый плашча і шпагі". Здавалася б, менавіта такі акцёр мусіў стаць вельмі запатрабаваным у тэатры, арыентаваным на акадэмічную "мадэль", дзе вялікае месца адводзіцца класічнай драматургіі. Але так не адбылося. На працягу доўгага часу (пасля вымушанага сыходу Сямёна Казіміроўскага і да прыходу Барыса Эрына) сусветная класіка стала рэдкім гасцем на Коласаўскай сцэне. А ў сучасныя п'есы тыпаж "рамантычнага героя" неяк не зусім упісваўся. Але Вячаслаў ГРУШОЎ не губляў надзеі, што ягоны "зорны час" яшчэ прыйдзе.

Абставіны для Грушова

Вячаслаў Грушоў. / Фото прадстаўлена тэатрам

■ У рэжысёрскай прафесіі важна бачыць больш за іншых, і тым падзяліцца з акцёрамі. Інакш атрымліваецца імітацыя, крадзёж. Ты скраў тэкст у аўтара — і выдаў за свой. А калі ў п'есе знайшоў сваё, акумуляваў знойдзенае праз акцёра, тады гэтая ідэя абавязкова ўзрушыць глядача.

стаіць перад персанажам.

— **А якая з першых работ пакінула найскравае ўражанне? Мабыць, "Прахадны бал", камедыя Рацэра і Канстанцінава?**

— Магчыма. Я тады, мабыць, упершыню адчуў, што трапіў на самога сябе. Гэта было супадзенне з характарам, таму лёгка пачуваўся ў прапанаваных абставінах.

— **Якіх сцэнічных партнёраў, што пайшлі з жыцця, альбо сышлі з тэатра па розных прычынах, вы прыгавдаеце з асаблівай цеплынёй?**

— Я б не падзяляў так. Для мяне любы партнёр цікавы. Проста яго трэба разгадаць, тады і адбудзецца пэўны мастацкі вынік.

— **Чым захапіла рэжысура?**

— Я не лічу сябе рэжысёрам. Былі спробы, тым больш узніклі такія абставіны, калі патрабавалася тэатру дапамагчы. Я спрабаваў зразумець гэту прафесію на сваім узроўні. У свой час, калі ў тэатры не вельмі быў загруза-

Прыдатныя асяродкі для акцёра

ны працай, ездзіў да Таўстанова, прысутнічаў на яго рэпетыцыях. Тыя мае выязды нельга назваць стажыроўкай. Проста была такая ініцыятыва, жаданне з майго боку. Вельмі карыснымі для сябе лічу і тыя ўрокі, што атрымаў ад Барыса Эрына: педагогам ён быў выдатным! Гэта тая школа, што дала разуменне, спасціжэнне прафесіі. Тым больш ён заўжды сумленна, апантана рабіў сваю справу. А я сачыў за ім і прыкмячаў, што мне ўзяць карыснага для сябе. Я нават запомніў некаторыя фразы маэстра. Напрыклад: "Ніколі не рабі заўвагі акцёру — рабі прапановы". Ён даваў свабоду стварэння. Менавіта праз гэтых выдатных асоб я спрабаваў трошкі зразумець гэту прафесію — рэжысёрскую. Тут важна бачыць больш за іншых, і тым падзяліцца з акцёрамі. Інакш атрымліваецца імітацыя, крадзёж. Ты скраў тэкст у аўтара — і выдаў за свой. А калі ты ў гэтай п'есе знайшоў сваё, акумуляваў знойдзенае праз акцёра, тады гэтая ідэя абавязкова ўзрушыць глядача. Першай маёй пастаноўкай былі "Жарты" паводле вадзівіля Міхася Чарота і Леапольда Родзевіча, потым "Кветкі-ягадкі" Васіля Ткачова, у больш позні перыяд — "Варвара і яе блудны муж" Георгія Марчука, "Ветразі" паводле Аляксандра Грына, "Старомодная камедыя" Аляксея Арбузава, "Пазычанае шчасце" Фёдара Палачаніна...

— **І, напэўна, гэтыя спробы дапамаглі вам, калі вы цягам многіх гадоў працавалі рэжысёрам гарадскога фестывалю "Школьны тэатр"?**

— Калі я ўпершыню з гэтым сутыкнуўся, адчуваў некаторыя няўпэўненасць і нават страх. Але потым юныя артысты далі мне нагоду і магчымаць размаўляць на іх мове, прапусціць іх праз абставіны, прапанаваныя аўтарам, якія дапамагалі ім самім раскрыцца як творцам.

— **Мабыць, з прыходам у тэатр Віталія Баркоўскага наступіў новы, яркі перыяд вашай акцёрскай творчасці?**

Юрый ІВАНОВСКИ,

тэатразнаўца, літаратурны рэдактар Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа

— Так. І, пэўна, гэтаму паспрыяў мой ўзрост. Сорак — пяцьдзесят гадоў — гэта самы росквіт для акцёра. Раней — маладосць з уласцівай ёй энергіяй, няўрымлівасцю, пазней — вопыт і набытае майстэрства. Магчыма, гэта ўсё разам узятае дало невялічкі вынік. Сярод роляў, якія я сам магу назваць удалымі, магчыма, нават этэпнымі (хаця зараз і там я нешта перагледзеў бы, па-іншаму зрабіў), — Аляксандр Фінскі з "Таму што люблю..." Алены Паповай. Там давялося ўвасабляць крызіс сярэдняга ўзросту, калі чалавек крытычна пераглядае сваё жыццё. Альбо доктар Зеет з "Пісьменных" Маціяса Чокэ (спектакль, дарэчы, атрымаў Гранпры на фестывалі нямецкай драматургіі). Гэта чалавек, які падпарадкоўваецца складаным абставінам, калі матэрыяльныя каштоўнасці ў грамадстве аказваюцца вышэй за духоўныя, і гіне, "абкладзены" гэтымі абставінамі. Цікавая была спроба паглыбіцца ў аўтарскі матэрыял у спектаклі "І смех, і слёзы, і Любоў" паводле п'есы Уладзіміра Набокава "Падзея", дзе я сыграў Трашчэвікіна. Там таксама абставіны ціснуць на чалавека, знішчаюць яго як асобу.

— **Над якімі вобразами зараз працуеце?**

— Да 70-годдзя Перамогі падрыхтавалі спектакль па п'есе Аляксея Дударова "Не пакідай мяне". Сама тэматыка для яе ўвасаблення ў тэатры вельмі складаная. Псіхалогія чалавека ў ваенны час мяняецца, і чалавек у абставінах вайны паводзіць сябе інакш, чым у звычайным жыцці. Чаму дзяўчаты павінны гінуць? Гэта ж несправядліва. Значыць, мы, мужыкі, чагосьці не дадумалі. У п'есе ж фактычна рыхтуюць да гібелі дзяўчат. Вось як псіхалагічна гэта апраўдаць? Гэта ж неяк не ўкладваецца ў галаву!

Працую і над вобразам Пата Дулі з драмы ірландскага драматурга Марціна Мак-Донаха "Каралева прыгажосці з Лінэйна". Мой герой зразумеў, што і ад яго залежыць, ці ўратаецца чалавек. І ён зрабіў такі ўчынак. Праблема ж узнікае там, дзе нехта нешта не дадумаў, не дарабіў, не даглядзеў, не ажыццявіў. Гэта нараджае канфлікты, а тыя адмоўна ўплываюць на псіхалогію чалавека.

— **Тэатр забірае ваш час цалкам?**

— Нельга фанатычна аддавацца тэатру. Тады губляеш самога сябе. Трэба акупацца ў жыццё проста як чалавек. Усе мы ператвараемся ў якіх-небудзь персанажаў, спрабуючы чужы лёс прапусціць праз сябе. А таму варта сустрэцца з рознымі цікавымі людзьмі, яны праходзяць міма нас, а мы не знаходзім часу, каб з імі пагутарыць. Таму мы ствараем вобразы, якія складаюцца з нашага ўяўлення пра іх. А дзе сам чалавек? Што ў яго ўнутры? Наогул, трэба быць у іншых абставінах, у іншым асяродку, апрача тэатра, тады ты знаходзіш для сябе крытэрыі мастацкай праўды. Асабіста я люблю праводзіць вольны час на прыродзе. Таму што прафесія ўсё ж напружаная, патрабуе энергетыкі і вялікай аддачы. А для разрадкі патрэбен спакой, цішыня, тое месца, дзе можна пасядзець, магчыма, з кніжкай у руцэ і падумаць, паразважаць пра сябе, пра жыццё, пра людзей...

ТЭКСТ ■

Паралелі: Расія

"А кіно змянілася"

Сёлета ў Мінск завітваў расійскі рэжысёр і прадзюсар Ягор КАНЧАЛОЎСКИ. Для беларускіх глядачоў ён распадаў пра свой шлях у прастору кіно, адносіны да рэкламы фільмаў, свае новыя праекты ды многае іншае. Фрагменты маналогаў прапа- нуюм вашай увазе.

Фота vokrug.tv

— Мне здаецца, зараз кіно істотна змянілася. Два прыклады фільмаў, якія амаль адначасова выйшлі ў свет: "Сонечны ўдар" Мікіты Міхалкова, майго дзядзькі, і "Белыя ночы паштальёна Трапіцына", майго бацькі Андрэя Канчалюўскага. Абедзве карціны добра дэманструюць стары падыход да кіно — і новы.

Мне падаецца, што фільм Міхалкова — гэта стары падыход, калі табе патрэбны сеткі, пракат і гэтак далей. А "Белыя ночы..." — той выпадак, калі сеткі былі праігнараваны. У кінатэатрах фільм не ішоў. Ён каштаваў настолькі няшмат для сучаснай кінасферы, што яго можна было адразу паказаць на якімсьці тэлеканале. І з цягам часу я раблюся пратаганістам такога падыходу.

Але пры гэтым я — чалавек гнуткі, і для сябе вырашыў так: калі я прадзюсар — дык звер і нягоднік, ненавіджу рэжысёра, калі ж рэжысёр — дык ненавіджу прадзюсара, хлушу яму. На маёй першай карціне быў выпадак, калі мне прадзюсар казаў: "Слухай, скараці ты гэтую частку. Я цябе прашу як прадзюсар!". Вечарам тэлефаную яму і кажу: "Прыязжай, я скараціў. Клас!" А сам нічога не змяняў. Ён паглядзеў і кажа: "Вось бачыш! Слухай мяне".

Мне здаецца, што зараз амерыканскія блакбастары рухаюцца ў кірунку прынамсі 300 мільёнаў долараў бюджэту з вялізнай рэкламнай кампаніяй. Амерыканскае кіно — не нацыянальны кінематограф, а глабалісцкае кіно. Што яны прадаюць? Амерыканскую мару у той або іншай форме. А што такое амерыканская мара? Гэта калі любы чалавек можа жыць у нармальным доме, з басейнам, яго дзеці вучацца ва ўніверсітэце, стаіць джып ля дома і сям'я ездзіць на Гаваі адпачываць. Хто гэтага не хоча — жыць нармальна? Вось тое і ёсць глабалісцкая мара. Самая мяккая форма глабалізацыі — гэта, скажам, фільм "Трансформеры". Усё ж такі кіно павінна рабіць людзей лепшымі, а "Трансформеры" хіба робяць нас такімі?

Асабіста я лічу, што тое кіно, якое мы зараз глядзім у вялікіх мультыплексах, дзе шмат памяшканняў для паказу кіно, каса падобная на прылавак рэстарана фастфуда, вобразна кажучы, нагадвае біг-мак, бульбу-фры. Прыныцп спажывальніцтва, карацей.

Мо таму зараз я спрабую знайсці грошы на праекты, якія нікому, па вялікім рахунку, не патрэбны. Адзін з іх хачу зрабіць як прадзюсар, а рэжысёрам выступіць мой бацька. Мы ўзялі за аснову цудоўны літаратурны твор, які ён напісаў разам з Юрыем Нагібіным дваццаць гадоў таму пра Сяргея Рахманінава. Гэта будзе 12-серыйны біяграфічны фільм.

Занатавала Вікторыя ГОМЗА, студэнтка Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Чаму "Геніяльныя дыллетанты"?

Адказ на гэтае пытанне — зусім не на паверхні. Пагатоў, патлумачыць факсіроўку ўвагі Інстытута Гётэ менавіта на дадзенай з'яве цяжка нават паўсюдным цяпер сацыяпалітычным кантэкстам: за рэдкімі выключэннямі, гутарка вядзецца пра тое, што адбывалася ў Заходняй Германіі і Заходнім жа Берліне, дзе ніхто не перашкаджаў моладзі насіць у носе завушніцы і самавыяўляцца ў музыцы з дапамогай электрадрыляў.

Гэта — першае, а другое... Увядзіць паняцце "Геніяльныя дыллетанты" ў якасці інтэгральнай характарыстыкі броўнаўскіх бурленняў арт-сцэны Нямеччыны пачатку 1980-х — як мінімум, рызыкаўна. Ні руху, ні суполкі, ні пагатоў, субкультуры з такой назвай ніколі не існавала. Больш, за тое — сам аўтар тэрміна, вакаліст легендарных "Einsturzende Neubauten" Блікса Баргальд у сваіх інтэрв'ю выказваўся пра ўласную прыдумку даволі скептычна.

Музычныя журналісты, а ўслед за імі і энцыклапедыі, апісвалі дадзенаму культурную з'яву як "новую нямецкую хвалю", што было відавочнай калькай з англійскай "new wave" — кшталту, "наш адказ Чэмберлену"... Відавочна, куратары выстаўкі абсалютна мелі рацыю, калі проста "забылі" пра гэты тэрмін (ён, здаецца, нідзе ў экспазіцыі не згадваецца), замяніўшы яго на іншы. "Геніяльныя дыллетанты" — гучыць куды лепш, асабліва для тых, хто не надта абазнаны ў музычных перыпетыях таго перыяду. І, тым больш, сапраўды тлумачыць саму сутнасць.

"Дыллетантаў" цяжка назваць першапраходцамі. Ім папярэднічала, у прыватнасці, такая цікавая і самабытная з'ява, як нямецкі краўт-рок (на жаль, пра гэта на выстаўцы не даведаешся). Ды і ўвогуле... Рознага музычнага авангарду ў Германіі ніколі не бракавала, але ён заўсёды быў (і ёсць) далёкім ад народу. Прычым з часам усё больш ускладняўся і акадэмізаваўся — што многім здавалася нудным. Ажно пакуль не здарылася панк-рэвалюцыя, якая засведчыла, што рок-зоркай можа стаць любы хлопца з падвартні, і зусім неабавязкова яму ўмець граць на гітары як Рычы Блэкмар.

Як шчыра прызнаваўся той жа Блікса, ягоны гурт стаў граць на знойдзеных на сметніку альбо ў гаражы інструментах (з галіны будаўніцтва і рамонту) выключна з той прычыны, што набыць інструменты музычныя тады ім было не па кішэні. Сёння гэты гурт з няўжэнай назвай — адна з культурных "візіт-вак" Германіі... Карацей, назва выстаўкі апраўдала сябе.

Удадатак, яшчэ адзін важны фактар, які варта ўлічыць пры адказе на вынесенае ў падзаглавак пытанне. "Дыллетанты" былі прынцыпова нямецкамоўнымі — што ва ўмовах глабальнага панавання "інгліша" на музычнай сцэне выглядала на сапраўдны нонканфармізм. Прынамсі два калектывы з гэтай кагорты (тыя ж "новабудойлі" і "D.A.F.") прымусілі міжнародную аўдыторыю вывучыць хоць колькі слоў на мове Гётэ — задоўга да "Rammstein".

Дзве з паловай тоны

Сама выстаўка атрымалася важкай у прамым сэнсе — па чутках, недзе дзве з паловай тоны. Прычым у экспазіцыі былі не толькі алюмініевыя стэлажы, але і процыма тэхнікі. Вядома, ёй нават у глухой вёсцы нікога ўжо не здзівіш, аднак забяспечыць "бесперабойную" работу такога арсеналу цягам хаця б некалькіх тыдняў ніводная наша культурная ўстанова пакуль не здатная. У дадатак, адмыслова з гэтай нагоды пра "дыллетантаў" быў зняты дакументальны фільм, які таксама

Выстаўка "Геніяльныя дыллетанты" (менавіта так, з дзвюма "л"), чыя міжнародная прэм'ера адбылася ў мінскім Цэнтры сучасных мастацтваў, завітала ў нашы пенаты вельмі своєчасова. Досыць нядаўна ў нас пачалі актыўна вяртаць у культурны кантэкст падзабыты тутэйшы арт-андэграўнд 1980-х і 1990-х. Прычым не ў звыклай для "перабудовачных" СМІ рубрыцы "Ёсць і такія", але менавіта ў якасці паўнаважнай і адметнай старонкі гісторыі айчынай культуры. Нямецкія калегі з Інстытута Гётэ прадэманстравалі, што ім такія інтэнцыі таксама блізкія. У фокусе іхняй увагі апынуліся сем нямецкіх гуртоў, якія стартавалі на пачатку 1980-х. Адзін з іх не надта патрабуе папулярнасці, паспяхова існуючы аўтаномна ад усіх кантэкстаў, яшчэ адзін нехта дагэтуль памятае — і не больш за тое, а астатнія даўно і, мабыць, незваротна канулі ў Лету. Дык навошта спатрэбілася сціраць пыл са старых кружэлак?

Ілья СВІРЫН

На выстаўцы мінскага андэграўнду. / Фота Сяргея Ждановіча

Не шкадуючы для сімвалічнага капіталу...

Майстар-клас па стварэнні феномена

Фрагменты выстаўкі нямецкага андэграўнду.

■ Адкуль узяўся той мінскі арт-андэграўнд? Чаму ён з'явіўся ў краіне, дзе мастакі прыналежылі да прывілеяванай касты — у выпадку сваёй канвенцыйнасці? Што натхняла, што рухала, што матывавала?

дэманстравалі ў экспазіцыі. І гэта яшчэ далёка не ўсё, але... давайце па парадку.

Уласна экспазіцыя была вытрымана ў даволі акадэмічным, бадай музейным ключы — што, па-першае, не надта судносілася з самай з'явай, а па-другое, — было, як падаецца, проста несучасным. Атрымаць інфармацыю, пачуць музыку, паглядзець відэа сёння кожны можа і дома (дарэчы, вельмі хочацца спадзявацца, што каласальны праект урэшце выльецца ў інтэрнэт-сайт — прывесці на выстаўцы больш за дзве гадзіны можа не кожны, а як сведчыць мой досвед, гэтага часу было недастаткова для знаёмства з усім матэрыялам). Самае важнае, як падаецца, — менавіта зачэпіць, заці-

кавіць. І бетонаяшалка, на якой запісвалі свае першыя опусы "новабудойлі", выглядала б тут куды больш пераканаўча. Ну, альбо падобная, знойдзеная на бліжэйшай сметніцы. Балазе, у дадзеным выпадку ніхто не пакрыўдзіўся б за такую падробку.

А вось што вельмі добра, дык гэта імкненне падаць з'яву ў кантэксте. Атмасферныя фота той пары, а таксама кароткія мускурсы ў тое, што рабілася па-за музыкой — у незалежным кіна- і відэарэжысе ды нават модзе — не проста стваралі належны фон самім "дыллетантам", але і выяўлялі іх метады папраўдзе ўніверсальны.

Што дрэнна — брак, уласна, музычных паралеляў. Як у часе (ужо згаданы элітарны краўт-рок, што быў да "дыллетантаў", і жорсткае размежаванне на мейнстрым ды індэксцэну, якое здарылася пасля), так і ў прасторы (ніяк не згаданы яшчэ адзін вынік панк-рэвалюцыі — англійскі постпанк. Ну і, вядома ж, шмат у чым кангеніяльны "дыллетантам" індастрыял "Throbbing Gristle", які раскашаваў амаль адначасова з панкам ды, пэўна, паўплываў на герояў выстаўкі не менш за яго). Урэшце, як заўважылі некаторыя глядачы, бракуе таксама і ад-

птацыі прадстаўленага матэрыялу, уласна, для беларускай культурнай прасторы — што, вядома, не дзіўна, бо выстаўка мае гастраліваць па свеце.

Прычым многія прадстаўнікі той самай прасторы ўпершыню адкрылі для сябе тыя ж "новабудойлі". І чалавек, які на пачатку 1990-х слухаў іх на магнітафоне "Электроніка", а потым доўга тлумачыў суседзям, што ніякага рамонту па начах мы не робім, мог толькі пазаздросіць гэтаму новаму досведу.

Няўдалыя паралелі

Уласна, паралелі з беларускай культурай былі вынесеныя за дужкі — у асобны выставачны праект

"Мінск. Нонканфармізм 80-х", які адначасова дэманстравалі ў Галерэі сучаснага мастацтва "У". Па часе ўсё амаль супадала, хіба з той папраўкай, што адлюстроўвалася перадусім другая палова таго бурлівага дзесяцігоддзя — і гэта ў нашым выпадку прынцыпова важна. А больш не супадала нічога і ні з чым.

Гэта асабліва прыкра, калі ўлічыць, што куратар Артур Клінаў — выбітны прадстаўнік той самай эпохі, адзін з яе галоўных герояў, і ў прыватнай гутарцы ён можа распавесці столькі маляўнічых эпізодаў, якія тую эпоху характарызуюць... Сакуратары — мастацтвазнаўцы маладзейшага пакалення Таццяна Арцімовіч і Аляксей Барысёнак, людзі абазнаныя ды зацікаўленыя...

Як і ў выпадку з "...Дыллетантамі", аснову экспазіцыі склалі менавіта дакументы — фотаздымкі, афішы, відэазапісы, сведчанні ўдзельнікаў падзей. Але хаця б некалькі структурыраваць гэты матэрыял і забяспечыць яго больш-менш ужным каментарыем куратары чамусьці не здолелі.

Адкуль узяўся той мінскі арт-андэграўнд? Чаму ён з'явіўся ў краіне, дзе мастакі прыналежылі да прывілеяванай касты — у выпадку сваёй канвенцыйнасці? Што натхняла, што рухала, што матывавала? І ці атрымалася, урэшце, нешта вартае? Гэтыя пытанні я абавязкова задаў бы, калі б быў "гледачом з вуліцы" — ды і для мяне яны, па шчырасці, актуальныя па-ранейшаму. Шукаць на іх адказы на выстаўцы было марна. Мы маглі ўбачыць толькі незлічоную сукупнасць твараў — для большасці, зусім незнаёмых, і подпісы не ратуе. Ні нуднаватага гістарызму, ні, тым больш, культуралагічнага абгульнення ды "брэндынгу"...

Меншасць магла адчуць настальгічнае замілаванне з нагоды "как молоды мы были...". Але ў такім выпадку выстаўка была б больш да-

рэчна рабіць не ў галерэі, а ў кватэры — па завядзёныцы старых добрых часін.

Дарэчы, каб глядач мог адчуць дух эпохі, у галерэі зрабілі "рэпліку" інтэр'ера кватэры аднаго з гуру мінскага андэграўнду Віталія Чарнабрысава. Досыць дзіўны экспазіцыйны ход: раней прыватная прастора была вымушана падмяняць сабой публічную, а цяпер усё стала наадварот... Незразумела толькі, навошта.

І я ўжо нават не кажу пра тое, што дзве згаданыя выстаўкі амаль ніяк не судносіцца паміж сабою. Прадстаўнікі беларускага андэграўнду былі, у сваёй большасці, акурат прафесіяналамі (нават паводле афіцыйных крытэрыяў), а не "дыллетантамі". Аднак, іх выбар быў свядомы — і тым больш каштоўны.

А вось што сапраўды выцягнула "...Нонканфармізм" за вушы, дык гэта, па-першае, прэзентацыі персанальных альбомаў некаторых твораў той пары (пачын часопіса "pARTysan", вядома ж, вымагае самай высокай ацэнкі), і, па-другое, вечарына ці не адзінага нашага адпаведніка і амаль равесніка "...Дыллетантаў" — суполкі "Беларускі клімат". На жаль, патрапіць туды не атрымалася, але, кажучы, дзядзкі далі чаду яшчэ больш, чым у свае маладыя гады.

Яшчэ адна паралель, праведзеная Інстытутам Гётэ, была куды больш удалай. Фэстываль "Першы. Майскі" сабраў сённяшніх наступнікаў "Геніяльных дыллетантаў" з розных краін. Што праўда, большасць з іх, дажыўшы на сцэне хаця б да трыццаці, стала ўжо прафесіяналамі, як звычайна і здараецца ў такім выпадку.

Урэшце, тут немінуча паўстае і наступнае пытанне: навошта краіне Гётэ і Штакгаўзэна спатрэбілася ствараць яшчэ адзін культурны феномен? За дзяржаўныя, між іншым, грошы... Пэўна, адказ тут вельмі просты: культурных феноменаў ніколі не бывае зашмат.

Англійскі прафесар Нэлі Бекус і амерыканскі прафесар Ігар Малевіч, якія па шчаслівым збеге абставін забрылі на "круглы стол", прысвечаны "рэінкарнацыі" легендарнай мінскай галерэі "Шостая лінія" (гл. "К" № 2 за гэты год. — І.С.), аперыравалі досыць эканамічным па сваёй сутнасці паняццем — "сімвалічны капітал". Смела ўжываючы яго ў дачыненні да беларускага "не такога" мастацтва 1990-х.

Без сумневу, у гісторыі (ды і сучаснасці) нашай культуры нямала "нераскрытых" пакуль феноменаў. Не толькі з галіны "андэграўнду" — хаця творчасць такіх яго яркавых прадстаўнікоў, як Язэп Драздовіч і Алена Кіш, думаецца, прагучала б у Еўропе не горш за гукі электрадрыля. У якасці антытэзы "...Дыллетантам", замежнаму глядачу можна было б прапанаваць, прыкладам, беларускую акадэмічную школу жывапісу...

Але пакуль мы не засвоім той каштоўны ўрок, які за ўласныя сродкі правёў для нас Інстытут Гётэ, вознікуды не зрушыцца. Феномены трэба ствараць. Не шкадуючы для сімвалічнага капіталу рэальных укладанняў.

Вынікі трансфармацый

Мастыхін

У галерей "Мастацтва" адбылася першая персанальная выстаўка жывапісу мастака Вольгі Шкаруба.

Вольга Шкаруба — пачатковец. Пасля заканчэння Мінскага дзяржаўнага каледжа імя Аляксея Лебавы, у 2010-м годзе паступіла ў Акадэмію мастацтваў, дзе атрымала адукацыю па спецыяльнасці "Станковы жывапіс".

Асноўную частку экспазіцыі склалі працы ў жанры пейзажу. Эксперымента для Вольгі Шкаруба зараз — аснова яе творчасці, гэтым і тлумачыцца разнапланнасць карцін. Пошук сваёго стылю, спробы розных тэхнік робяць іх непадобнымі адзін да аднаго. У камерных эцюдах "Сонечны

дзень", "Восень", "Дрэвы на захадзе", "Пад аблокамі" вабіць жывы мазок і сакавітая палітра. Гледзячы на іх, адчуваецца хуткаплыннасць часу і зменлівы стан прыроды, якія тонка "злавіў" аўтар.

У процівагу ім — палотны з шматлікімі лесіроўкамі. У іх гучыць атмосфера таямнічасці і спакою. Амаль паметных станы ў работах "Забытае", "Вечер", "Зімовы вечар", калі ноч прыходзіць на змену дню, а наэлектрызаванае паветра вось-вось рассяча першая кропля дажджу. Есць у гэтых карцінах нейкая меланхолія і невът-

Ульяна ФЯДОТАВА, мастацтвазнаўца

Аўдыя

Гурт "Мора-Акцян", міні-альбом "Прычал"

А.: Сімпацыйныя хлопцы. Аснзаваны вакал, непустыя тэксты. Але такой вызначальнай песні, "Хіта", якая вылучае калектыв з агульнай масы эксперыментатары, няма. Ці варта было бз гэтага выпускача EP?... Мне заўжды імпаанавала прысутнасць духавых інструментаў, але некалькі ў іншых жанрах — рытм-энд-блюз, джаз... А вось такі лакальны паўфанк апошнім часам ператварыўся ў нейкі беларускі музычны трэнд, які, праўда, згубіўся ў часе. Гэта ўжо

лумачальна шчымлвіае сэрцу па-чуццё, якое прымушае спыніць погляд і занурыцца ва ўспаміны.

На выстаўцы прадстаўлена ўсяго некалькі прац з зімовымі краявідамі, аднак гэтая пара года — адна з найлюбёных у Вольгі Шкаруба. Аўтар кажа, што зімовае надвор'е найлепшым чынам дае магчымасць пагуляць з манакромнай палітрай. Пашверджаннем таму — работа "Люты", дзе за кошт выразнай прамалёўкі дэталю і моцных кантрастаў яна набывае амаль фатаграфічнае адлюстраванне рэальнасці. А вось палатно "Да ночы" нарадзілася са звычайнага эцюда. Ужо потым, прауючы ў майстэрні, разважаючы і пераасэнсоваючы ўбачаннае, Вольга Шкаруба змяніла белую яскравасць снега

на палева-жоўты колер, а мяккае карамельнае неба зрабіла чарнічна-чорным. Вынікам такіх трансфармацый карціна набыла амаль магнетычную прыцягальнасць.

Не кожны малады мастак, а тым больш студэнт, мае ў сваім арсенале такі запас работ. Работ па-сапраўднаму суцэльных, моцных, напісаных з перажываннем і любоўю. Першая персанальная выстаўка Вольгі Шкаруба — гэта смелы, упэўнены крок у вялікі свет мастацтва і, спадзяёмся, шчаслівы.

ТЭКСТ

Пра эксперыментальны тэатр "Галава-нага" я даведаўся з сацыяльных сетак. Гэта моладзь, каманда аднадумцаў, закаханых у тэатр. Як напісана на іх афіцыйным сайце, "увязаліся мы ў гэтую справу дзеля забавы, ад няма чаго рабіць, і не заўважылі, як уцягнуліся ў тэатр па вушы". У багажы — кароткія 30-хвілінныя спектаклі: эксперыменты са словамі, сэнсам, з пластыкай і формай. Пра колішнія паказы калектыву ў Касцюковічах "К" пісала ўжо раней.

А я і не супраціўляўся...

Нягледзячы на тое, што гэтаму тэатру толькі пяць гадоў, калектыву браў удзел у такіх раскручаных фестывалях, як "Дзверы", "Тэатральны куфар" (Мінск), пабываў у расійскіх Маскве, Разані, меў досвед кантактаў з нямецкай публікай ("100° Berlin festival").

У мінулыя выхадныя ў Маладзечне прайшоў фестываль творчай моладзі "Час жыць" пад эгідай, у прыватнасці, Палаца культуры горада і аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкама. У праграме значыўся спектакль названага тэатра пад назвай "Маўзер" па п'есе нямецкага драматурга Хайнэра Мюлера. І, нарэшце, і ў мяне з'явілася магчымасць пазнаёміцца з творчасцю "галаваногіх", як яны сябе жартам называюць. Але не па ўрыўках з Інтэрэнту, а жыўцом. Дадатковую маю цікавасць выклікала тое, што рэжысёрам-пастаноўшчыкам выступіў вядомы тэатральны крытык Аляксей Стрэльнінкі.

Адзначу, што прадстаўлены спектакль — не самы камфортны для глядацкага ўспрымання. Асабліва для тых гледачоў, якія прывыклі да лёгкіх жанраў. Самае цікавае, што ёсць у гэтай працы — атмосфера: цяжкая і прыгнятальная.

Пачыналася дзеля ішч на ўваходзе ў залу. Дзвючына ў чорнай вопратцы манатонным голасам апытвала нешматлікіх гледачоў і метадычна запісвала нашы асабістыя даныя: прозвішча, імя... І яе настрой у адносінах да публікі быў, падавалася, зусім непрыязным. Я паспрабаваў скінуць з яе маску "следчага", і ў адказ на пытанне аб

Гурт "Нейра дзюбель", альбом "На Марс!"

А.: Відавочна: гэтага рэлізу ўсе даюць чакалі. І чаканні прыхільнікаў гурта апраўдаліся напоўніцу. Кулінковіч і кампанія выдалі выдатную працу, якая абавязкова ўвойдзе ў які-небудзь топ-10 за пэўны перыяд. Толькі сам лідар калектыву ведае, добрай ці не вельмі атрымалася яго пласцінка, толькі аднаму яму вядома, ці ўдалося ўвасобіць у ёй усё задуманае. Я ж з радасцю канстатую: альбом не сумна слухаць (для мяне гэта адна з найважкіх добрых якасцей апошнім часам) і параўнальні з асноўнай масай беларускага музычнага кантэнту. Удалае спалучэнне класічных панк-песень, дэкламавання вершаў, інструментальных кампазіцый. І нават кавер на гурт "Акварыум" (што само па сабе — рызыкаўна ідэя) вельмі арганічна ўліскаўся. Магчыма, камусьці не хапае хітоў. Пагадзюся: альбом — роўны, але і відавочна слабых песень тут няма. Не пакаідае такое адчуванне ад

Тэатральная плошча

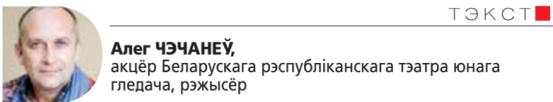
Сцяна са спектакля "Маўзер". Фото прадстаўлена тэатрам

Выпрабавана на сабе, або Чаму не атрымалася "выгуляць" новы пінжак

месцы нараджэння назваў радзілыны дом майго роднага горада. Такого адказу дзвючына, відавочна, не чакала. Аднак — ніводзін мускул не здрыгануўся на ейным твары. Толькі на секунду ў руцэ замерла шарыкавая ручка.

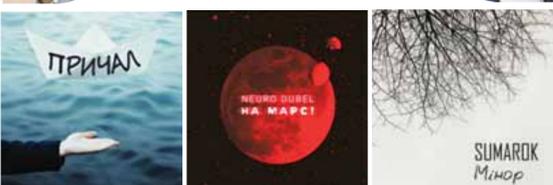
Скончыўшы перапіс, дзвючына называла кожнага, хто прыйшоў, па прозвішчы і запрасіла прайсці ў залу. Мы ж, гледачы, па адным падымаліся па лесвіцы. А другая дзвючына ў чорным, якая знаходзілася паверхам вышэй, "сканавала" кожнага хто праходзіў міма, не менш непрыязным позіркам. У танцавальнай жа зале, дзе, уласна, і праходзіў спектакль, не было ніякіх звыклых крэслаў: нас папрасілі выстраіцца ў круг, а кагосьці нават пасунулі ў патрэбным кірунку.

Ці не праз тое стваралася адчуванне, што мы ўсе, тыя, хто прыйшоў на спектакль (няхай і не ў тэатр у нашым звыклым разумеванні, а ў такую альтэрнатыўную прастору), раптам апынуліся... Ды дзе заўгодна, толькі не на свабода! І што з намі будзе адбывацца далей, каго будучы разыгрываць гэтыя маладыя людзі — следчых, катаў — не вядома. У паветры павісла паўза. І ў мяне заказыта-

Алег ЧЭЧАНЕЎ, актёр Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага гледача, рэжысёр

A&B: Аўдыя & Відэа

Алег КЛІМАЎ, спецыяльны карэспандэнт "К" Уладзімір КУБЫШКІН, прадзюсар

лялі", лопнуўшы гэтыя самыя шарыкі-меткі.

У гэты момант я перажыў не самыя пазітыўныя секунды ў жыцці. Перад вачыма раптам паплылі кадры з гістарычных ігравых кінафільмаў... І тут рэжысёр абвясціў аб заканчэнні спектакля. Ды мне раптоўна захацелася працягнуць. Добра, вось стаю я тварам да сцяны, мяне ўжо няма. Але свет жыве далей. Якім ён становіцца тады: якія гукі, галасы, нават думкі ўслых прагучаць без мяне? Карацей, што потым?

Не паспрачаешся: "Сціслася — сястра таленту". Спектакль доўжыцца з паўгадзіны, аднак выклікае масу пачуццяў і думак. Усцэпа рэвалюцыя ці вайна — гэта зноў. "Дзякуй, што жывы", — сказаў я сам сабе, кроча-

чы дадому пасля абмеркавання. Чаму падаўся на гэтую правакацыю з "расстралам" і не стаў супраціўляцца — застаецца для мяне загадкай і ўрокам, калі пераводзіць гульні ў жыццё. І яшчэ... Звычайна ў тэатры для стварэння неаходнай атмасферы, уключаючы адпаведную музыку. А ў "Маўзеры" нічога лішняга: проста, пераканаўча і даходліва.

Тэатры ўсялякія важныя. І патрэбныя. Выбірай глядач, што табе бліжэй! Асабіста ў мяне такі тэатр і спектакль, які ўбачыў, не выклікае ні адрыўвання, ні непрымання.

Здымаецца кароткі метр

Этым і днямі ў Таліне ідуць здымкі беларускага кароткаметражнага фільма. Яго здымае айчынная каманда кінематаграфістаў, у ролях — актёры са сталічных Маладзёжнага тэатра і Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі.

паслуханага: кампакт не перадае і паловы закладзенага ў яго стварацельска-філасафічнага. Час, калі я слухаў музыку, сядзячы на канале, прайшоў. Хочацца стаць пад сцэнай і "ўсмоктаваць" у сім усям гэтыя гітарныя рыфы і мілую лірыку Сашы Кулінковіча з першых вуснаў!

В.: Дык чаму так склалася, што ў некаторым асяроддзі меламамаў і нават у часткі крыкаў гэты калектыв лічыцца панк-саставам? Мабыць, "дзюбелямі" надакучыла лянвіва адбрэхвацца і яны насамрэч запісалі свой самы панкаўскі альбом. Рэліз парадзе сапраўдных прыхільнікаў гурта, бо ў ім ён не адступіўся ні ад адной з звыява-ных пазіцыяў: тут ёсць прываўка з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак далей. Мяне парадвала, што ансамбль з абсцэннай лексікай, полька-матылёк на верш Уладзіміра Караткевіча "Папарыцца-кветка", удалы кавер на "Рок-н-роп мёртвы" гурта "Акварыум", танцавальная дарожка "Дыска" з алюзіяй на гурт "Прамадзянская абарона" і гэтак дал

26 мая ў Георгія Волчака — сольная праграма ў мінскім Палацы культуры МАЗа. А ў першай джаз-дэе месяца ён прыняў запрашэнне нашай газеты здзейсніць сумесны маршкідок у яго родны Брэст, каб наведаць асяродкі культуры горада, якія сінтэтычны актёр наведваў у дзяцінстве і юнацтве. Прайсціся, паўзгадаць і даведацца, чым сёння дыхаюць тыя ўстановы...

Алег КЛІМАЎ, Мінск — Брэст — Мінск / Фота аўтара

Круціцца Волчак

Будаваць сваю кар'еру ў горадзе над Бугам Георгій пачаў гадоў у пяць, калі на падоранай дзіцячай балалайцы граў серэнады перад дзвярыма дамы сэрца — Валюшы. "А ты мне казалася, што прыйдзеш сёння!" — пакутвала дзіця, пакутвалі ад ляманту "Рамза" жыхары дома, пакутвала і каханая, якая назірала сольнік-прывячэнне ў замочную адтуліну. Праз год Жора ўжо асвойваў акардэон, а ў сямігадовым узросце, не паведаміўшы бацькам, самастойна паступіў у музычную школу (загадчыкам там працаваў сусед Волчакаў). Маме і тату было абвешчана, што іх сын таленавіты (і як інструменталіст, і як спявак, чый голас да мутацыі нагадваў нават Раберціна Ларэці). Такім чынам 14 рублёў 80 капеек раз на квартал выдаткоўвалася на яго навучанне.

Па заканчэнні "музыкалі" падлетка залічылі на тэрэтыка-кампазітарскае аддзяленне музычнага вучылішча (цяпер Музычны каледж імя Рыгора Шырмы). І акурат там да 14-гадовага юнака прыходзіць разуменне таго, што найважнейшымі з мастацтваў для яго з'яўляюцца усё ж такі кіно і тэатр. Да "зрады" музыцы яго падштурхнулі "капуснікі", якія практыкаваліся ў вучылішчы, дзе Георгій быў аўтарам і актёрам (і першыя свае пародыі Волчак рабіў там: на спартыўнага каментатара Мікалая Озерава, да прыкладу).

На адным з прадстаўленняў Георгія пабачыў тагачасны галоўны рэжысёр Брэскага акадэмічнага тэатра драмы імя Ленінскага камсамола Сяргей Яўдашанка і запрасіў яго ў трупы. Такім чынам, не скончыўшы вучылішча, у 17 гадоў Волчак становіцца тэатральным актёрам (з роляў таго часу — Керубіна ў "Вар'яцкім дні, або Жаніцьбе Фігаро", Колесаў у "Развітанні

ў чэрвені"). Натуральна, артысты, якія атрымалі прафесійную адукацыю, пачалі наракаць на гэтую "мастацкую самадзейнасць". Тым часам Георгій...

— Глядзеў я на светлавое абсталяванне, якое выкарыстоўвалася ў спектаклях, і думаў, што апаратуру можна ўжыць і па іншым прызначэнні, што мела адбіцца на наведвальнасці, — прыгадвае Георгій. — Думаў я пра дыскатку (досвед працы дзі-джем у мяне меўся), якую мы і сталі праводзіць па заканчэнні вярчэнні спектаклей. Глядач купляў білет на спектакль, а пасля яго — па тым жа білеце — мог застацца на танцавальную праграму. Моладзь да нас і ламанулася! Мяркую, што

выступалі ў клубе на танцах, а за намі прыходзілі бацькі, каб пасля мерапрыемства забраць 10 рублёў ганарара. За месяц набіралася 120 — сярэдні заробак па краіне. З паўгода на дывановым камбінаце з'яўляўся мастацкім кіраўніком тэатра (праўда, так нічога і не паставіў). Падабалася бываць у Краязнаўчым музеі, само сабой, у Музеі абароны Брэсцкай крэпасці. Усю яе аблазілі з хлопцамі, шмат чаго знаходзілі — аж да аўтаматаў.

І таксама ў галіне балета...

Першай "кропкай" для нас з Георгіем Волчакам у Брэсце выпала стаць Дому культуры чыгуначнікаў (некалі клубу). У ім не мылі — наці-

Грошы на культуру:

ішла яна на дыскатку, а ці зазіралі маладыя людзі ў тэатральную залу — не ўпэўнены. І вось сыграў я, напрыклад, маленькага джазіста ў п'есе Радзінскага "Яна ў адсутнасці кахання і смерці", а потым у белым гарнітуры круціў "Electric Light Orchestra". Дзяўчаты вішчалі ад захаплення! А вось "старым" у тэатры задумы аказаліся не даспадобы.

Пад час гастролей брэсчан у Севастопалі Волчаку прапанавалі службу-працу ў матроскім клубе, але ён здрыўфіў: "Тры гады на флоте, хоць і ў якасці артыста... Не". Урэшце, наш герой служыць у Германіі. А затым паступае — у 1984 годзе — у Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут, дзе будучы "актёр драматычнага тэатра і кіно" (такая спецыяльнасць Волчака) як акардэаніст уваходзіў у склад рок-гурта навушчэцаў. Ён называўся... "Бонда"! Так, тая самая "Бонда", легенда беларускага року! Уласна, з таго часу ў горадзе над Бугам наш герой бывае наездзімі.

— Якім было маё ўспрыняцце культуры Брэста ў тыя гады?... — задумваецца Георгій Сяргеевіч. — У асноўным, звязана яно з музычнай школай, вучылішчам і тэатрам, з клубам чыгуначнікаў, у народным тэатры якога я граў у спектаклі "Дзівакі" па апавяданнях Шукшына. Затым там жа стаў клавішнікам ў ВІА "Пістоны" (Антонана, "Лейса, песню", "Сіную птушку" здымалі "адзін у адзін"!); Урэшце, мы, піянеры, замянілі "лабухаў", якія

ралі падлогу да такога бляску, што люстэркі здаліся мне тут лішнімі. Ну і адразу ж з холла гэтай установе могуць пазаздросціць некаторыя тэатры краіны.

— За станам ДК сочым пільна, — пацвярджае Фёдар Мазоль, намеснік дырэктара па культурна-масавай рабоце (дарэчы, выпускнік таго ж музычылішча). — А дзвіз "Кадры вырашаюць усё!" яшчэ ніхто не адмяняў. Нашы кадры — тэхнічныя, творчыя — усё і вырашаюць.

З творчых Фёдар Аляксеевіч вылучыў два народныя тэатра, узорную дзіцячую эстрадна-вакальную студию "Фантазія", ансамблі "Фартуна" і "Славянчак". І паспрабаваць рэалізаваць уласныя таленты тут могуць усе жыхары горада, а не выключна работнікі Брэскага аддзялення Беларускага чыгункі і члены іх сем'яў. Усе гурткі (акрамя тэатральных) у ДК платныя (штомесяц — каля 100 тысяч рублёў). А гаворачы аб фінансаванні ўстановы, спадар Мазоль адзначаў, што чыгунка робіць усё, што ў яе магчыма.

— Скардзіцца не хачу, — зазначае ён, — але паглядзіш, дапусцім, на якім-небудзь рэспубліканскім мерапрыемстве, у чым выступаюць іншыя калектывы, і нават пазаздросціш. Так, мы таксама стараемся па меры магчыма абнаўляць гардэроб, але на кошт, скажам, тканіны ўвагу звяртаем. Апаратура ў нас добрая, але каб мелі большыя сродкі, дакупілі б лепшай, больш сучаснай...

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком: Брэст

Георгій Волчак і Ларыса Навіцкая.

Брэсцкія нататкі: меркаванні шоумена

Рэпетыцыя ў Акадэмічным тэатры драмы.

У адным з пакояў Волчак сустракае старадаўняга прыяцеля, які працуе ў Доме культуры, — абдымкі, усмешкі, воклічы. Артыста ў калідоры пазнаюць маладыя супрацоўнікі ўстановы. У глядзельнай зале Мазоль, уздышы працяглую ноту, дэманструе яго акустыку, а V.I.P.-персона сядзе за фартэпіяна і, акампануючы сабе, напявае папулярны савецкі хіт "Ну што цябе так цягне танцаваць?". А ў вялікай харэаграфічнай зале Георгій Сяргеевіч нават паказвае балетныя па.

Тэатр — гэта...

На чарзе — Акадэмічны тэатр драмы. Тэатр жывы звычайным працоўным днём — са спектаклямі і рэпетыцыямі. На адну з іх у малай зале зазірнулі і мы: я нават крадым з артыстаў аказаліся колішнімі калегамі Волчака. На другім паверсе Георгій нетаропка разглядаў

фотагалерэю трупы, прыгадваў гісторыі, звязаныя з той ці іншай асобай, а затым перайшоў да разваг сур'ёзных:

— І ў 1970 — 1980-я паходы ў тэатр для школьнікаў, ПТВшнікаў былі "абавязалаўкай". Але ў студэнтаў, у моладзі, у дарослых яны карысталіся ўжо ўвагай натуральнай. Да ўсяго, з варыянтаў баўлення вольнага часу і забаў меліся кіно, канцэрты, танцавальныя вечары, музеі, балет, цырк. І тэатр. А сёння — і гэта ўсё, і процьма іншага, што, бадай, і не мае адносін да культуры. І цяпер, каб завабіць публіку ў тэатр, трэба пастаноўкамі здолець перабіць цікавасць да гэтай самай масы ўсяго іншага. І выкручваюцца, як могуць — эпатажнымі, скандальнымі спектаклямі, папсовымі антрэпрызамі. І тое не факт, што глядач пойдзе. Зараз, перш за ўсё, ідуць на імяны. А якія гэта імяны? Са свецкай хронікі. Тая актёрская школа і цяперашняя — рэчы абсалютна непараўнальныя.

На людным месцы

Вынікі абласнога агляду-конкурсу аматарскіх харавых калектываў падведзены ў Магілёве.

16 мая ў канцэртнай зале "Магілёў" Абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы адбыўся гала-канцэрт абласной акцыі, прымеркаваны да 70-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Агляд-конкурс праходзіў з саравіка па май 2015 года ў рамках агульнарэспубліканскай акцыі "Харавое веча". Якія мэты акцыі? Далейшае развіццё і папулярнасць мастацтва харавых спеваў, павышэнне мастацкага ўзроўню выканальніцкага майстэрства і сцэнічнай культуры аматарскіх вакальна-харавых калектываў вобласці — хароў і ансамбляў з народнай, акадэмічнай і эстраднай манерай выканання. Арганізатарамі агляду-конкурсу выступілі галоўнае ўпраўленне ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі аблвыканкама і сам Метадцэнтр.

Кастынг на "...Веча"

Пад час імпрэзы. / Фота аўтара

Канкурэнтныя сярод удзельнікаў была вельмі высокай: вядома, што харавыя калектывы і вакальныя ансамблі Магілёўшчыны вылучаюцца высокім узроўнем выканання і з'яўляюцца сталымі ўдзельнікамі маштабных абласных і рэспубліканскіх мерапрыемстваў і конкурсаў. Таму перад прафесійным журы на чале з намеснікам дырэктара Магілёўскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў,

уладальнікам медаля Францыска Скарыны, мастацкім кіраўніком ансамбля песні і танца "Медуница" Магілёўскай абласной філармоніі, народнага хору народнай песні каледжа мастацтваў Валянцінай Кандрацэвай стаяла няпростая задача: выбраць лепшых з лепшых.

Дык каго ж пасля яркага гала-канцэрта назвалі пераможцамі? Гэта народны акадэмічны хор

клічаўскага РДК, Заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь хор народнай песні Палаца мастацтваў Бабруйска, народны вакальны ансамбль "Альянс" Касцюковіцкай дзіцячай школы мастацтваў, народны ансамбль народнай песні "Пярэзвы" Бабруйскага РЦК, народны эстрадны ансамбль "Парадыз" Ліпеньскага СДК Асіповічыны, народны ансамбль народнай песні "Вечарынка" Ялізаўскай ДК таго ж раёна.

Па рашэнні журы спецыяльным дыпламам "За ўклад у папулярнасць і развіццё вакальнага мастацтва" быў уганараваны народны ансамбль эстраднай песні "Арыён" Палаца культуры вобласці.

Пераможцы абласнога агляду-конкурсу прымуць удзел у фінальных мерапрыемствах агульнарэспубліканскай акцыі "Харавое веча" у рамках святкавання Дня незалежнасці Рэспублікі Беларусь.

Алена БЕЛАНЖКА, вядучы рэдактар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы

Днямі ў Спораўскім сельскім Цэнтры культуры і вольнага часу віталі ўсіх, хто любіць усё незвычайнае і прыгожае, а галоўнае зробленае сваімі рукамі. Народная студыя дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва "Вясёлкавая пльня", дзе дзеці займаюцца дэкаратыўна-прыкладнай творчасцю, адзначала сваё 20-годдзе.

БЯРОЗАЎШЧЫНА

Дату святкавалі ў коле сяброў, прыгадваючы, як усё пачыналася. Падзяліліся ўдзельнікі сустрэчы і тым, што было зроблена добрага, вядома ж, памарылі пра будучыню і проста парадаваліся таму, што ёсць.

У 1995 годзе пры Спораўскім СДК была створана школа народнай творчасці, дзе па 2002 год працавалі народныя мясцовыя майстрыхі Р.Трусевіч, Л.Пашкевіч, Г.Шэшка, якія навучалі дзяцей самаму папулярнаму і запатрабаванаму ў нашай вёсцы віду мастацтва — вышыванцы. Далей на пасадзе кіраўніка працавала М.Пракурат, асоба таленавітая і творчая, што дадала новыя тэхнікі ў вышыванку, а таксама ўява ва ўста-

Хто сёння ў акцёрах? Добра, я сам трапіў у тэатр з самадзейнасці, але ў мяне ўжо меўся музычны багаж, нейкія намёкі на прафесійныя навыкі, імкненне вучыцца рамяству. А зараз у акцёры ідуць адразу з КВЗ — і ўвесь той "дзіцячы сад" пераносяць у свае працы, не развіваючыся, не вучачыся. Гэгі дзеля гэгаў, што ні слова, то адна вялікая... Ну, у тое слоўца не надрукуецца. Учора ты быў Міша Галустян — дзяўчынка з касічкамі і барадой, папярэднік Канчаты Вурст, а сёння — зорка экрана, фільмы з удзелам якога, праўда, нармальнаму чалавеку з нармальным пачуццём гумару глядзець не рэкамендуецца. Дык Мішу я яшчэ прыгадаць

не жывым, а клішаваным, штучным. Прычына дэпрафесіяналізацыі яшчэ і ў тым, што беларускія тэатры амаль не гастралююць: не глядзяць, што і як робяць калегі ў краіне і за мяжой, адпаведна, — застоююцца.

— **Ларыса Аляксандраўна**, — звярнуўся я да спадарыні Навіцкай, намесніцы генеральнага дырэктара тэатра па інфармацыі і арганізацыі гледача, — **давайце паспрабуем на прыкладзе вашага тэатра пацвердзіць або абвергнуць некаторыя тэзісы, выказаныя вышэй Георгіем Сяргеевічам. Узровень тэатральнага майстэрства ўпаў: вы з тым пагаджаецеся?**

— Ад публікі хочацца большай павагі і разумення. Асабліва гэта тычыцца маладога гледача. І тут на дапамогу могуць прыйсці ўстановы адукацыі, з якімі хочацца большага ўзаемадзеяння. Разумеецца, разавы глядач, непрывучаны да тэатра, літаральна вымушаны рабіць цяжкую для яго інтэлектуальную працу. Таму і цікавасці ў такой публіцы няма ў віках. А калі ў школе, у інстытуце навучэнцам будуць тлумачыць, не фармальна, што такое тэатр, што ён дае і тое — не проста паход, каб пацешыцца і тут жа забыцца.

На развітанне пажадаўшы Ларысе Навіцкай такога гледача, пацікавіўся, што ёй яшчэ хочацца мець у тэатры з матэрыяльна-тэхнічнага складніка. Высветлілася, што ў ім няма сістэм клімат-кантролю і публіцы гарачымі летнімі вечарамі неміласэрна спякотна. Іншая мара намесніцы дырэктара — абнаўленне светлавой і гукавай апаратуры. Тэма знаёмая...

80 — 100 дзяцей, навучанне аднаго каштуе 400 тысяч рублёў у месяц. У самой школе вучыцца каля 550 чалавек і штомесячная аплата складае каля 90 тысяч.

— **Таксама набіраецца ўсіх запар?** — цікаўлюся я, памятаючы пра паездку з музыкантам "Беларускіх песняроў" Аляксандрам Кацікавым у Астравец.

— Конкурс менш, чым 10-15 гадоў таму, — пачынае Аляксандр Яўгенавіч. — Гэта факт, і звязаны ён з падзеннем прэстыжу прафесіі музыканта. Зараз жа ў трэндзе спецыяльнасці, дзе ёсць рэальныя грошы. Бацькі і арыентуюць дзяцей на такія сферы. Акардэаніст зараз не патрэбен, нават у вёсцы. Ды і дзеці пайшлі... лянотныя, ці што. А музыка — гэта велізарная праца. Вось і атрымліваецца, што музычная школа, у тым ліку, сёння — адзін з апошніх прыстанкаў для дзяцей, у якіх яны могуць

ваць не стаў: ремонт будынка паволі, але робіцца; новы раяль не зашкодзіў бы, але пакуль граюць і на старым. А вось пра музычныя вучылішчы ў яго ёсць меркаванне вызначанае. Іх у рэспубліцы больш за дзесяць, гэта шмат, паколькі набор у іх навучэнцаў з кожным годам скарачаецца. Вось дзе ёсць магчымасць разгарнуцца аптымізацыі.

Планавая культура

Вяртаўся я ў Мінск у адзіноце. Георгій застаўся ў Брэсце яшчэ на суткі: пад горадам ён са сваім братам дабудовае дачу, да ўзвядзення якой Волчак і мяне культурна далучыў на паўгадзінкі. І па традыцыі заключнае слова прадастаўляецца нашаму герою:

— Спачатку скажу за шоу-бізнес, якога ў нашай краіне няма. Я не магу назваць шоу-бізнесам тую дзейнасць, якая ў значнай ступені кантралюецца дзяржавай. І культура ў цэлым, на мой погляд, такая ж — самастойная. Ёй кіруюць, яе плануюць, як і 30-40-50 і гэтак далей гадоў таму. Гэта нармальна на ўзроўні агульнадзяржаўных, буйных праектаў. Але калі ў нас практычна кожнае вясковае свята ўзгадняецца, пад яго пішацца сцэнар, які, мабыць, павінен быць завізіраваны, то і культуру мы маем на выхадзе адпаведную — абавязкова-паказальную. Асобнае пытанне з яе фінансаваннем. Прычым, дзяржаве я гэта пытанне задаваць не збіраюся. Задаў бы яго нашым багатым людзям. На Захадзе, калі буйныя бізнесмены не "адсцёгвае" на культуру пэўны адсотак са сваіх прыбыткаў, яго лічаць ізгоём. Наш чарговае футра купіць жонцы, а нешта вылучыць на культуру — ані! Ёсць, вядома, тыя, хто дапамагае, але іх мізэрная колькасць, і пра нейкі мецэнаткі рух казаць не даводзіцца. (Кажуць, уся справа ў падатках, але хтосьці шукае і знаходзіць спосабы для аказання дапамогі.) А потым мы разводзім рукамі — чаму на канцэрты ў філармонію, скажам, ансамбля танца ходзяць гледачы ў асноўным "са сваіх". Таму што рэкламы мала, выступленні лепшых айчынных выканаўцаў прапагандуюцца мала, самі яны не падаюцца публіцы як нейкія неверагодныя з'явы. У дзяржавы грошай няма на такое масіраванае прасоўванне артыстаў, у спонсараў таксама. Дзіўна нават, што культура яшчэ ёсць... **К**

Пытанне да багатых людзей

магу, а беларускіх артыстаў з пачатку 30-гадовых, хто хоць неяк прыкметны ў станочым або адмоўным сэнсе?

На думку Георгія Сяргеевіча, у маладых артыстаў знікла культура ігры, індывідуальнасць: "Усё роўнянька, без іскры, усе падобныя адзін на аднаго. А яшчэ самі па сабе да такой ступені, што дух сям'і з тэатра выветрыўся". Акцёраў, мяркуючы візаві, губіць лішак інфармацыі, які яны не напрацоўваюць і не перапрацоўваюць, а выходзіць адтуль мінімум, які, не асабліва асэнсоўваючы, павярхоўна пераносяць у сваю дзейнасць. Такая скапіраваная творчасць выглядае

— Я б не была настолькі катэгарычнай, калі, скажам, нас запрашаюць на гастролі па рэспубліцы. А меркаванне калег — гэта меркаванне калег. Другое. Запаўняльнасць залы. Па выніках мінулага года мы былі ў краіне ў ліку лідараў (які і Вялікі тэатр, Купалаўскі і Горкаўскі) з паказчыкам 76% прададзеных білетаў (максимальны кошт у нас — 60 тысяч рублёў).

— **Пачуў слова "гастролі"...** — Па рэспубліцы выезджаем разы два на год на 4-6 дзён.

— **Нішто сабе... Пра ўзровень тэатральнай публікі што-небудзь скажаце?**

Добрае слова пра...

У Дзіцячай музычнай школе №1 дзеці з інструментамі накіроўваліся хто на заняткі, а іншыя — вяртаўся з урокаў. Усе запар будучыя мэтры, як Эдуард Ханок, Ігар Карнялюк або Расціслаў Крымер, якія у розныя гады вучыліся тут.

— 80% выкладчыкаў — гэта выпускнікі нашай школы, — паведамляе яе дырэктар Аляксандр Салонінка (выпускнік музвучылішча і даўні таварыш Волчака) і ўсміхаецца: — Шкада, што Георгія Сяргеевіча сярод іх няма.

Кожны год у падрыхтоўчую (самаакупную) групу ДМШ паступае

развіваць уласны інтэлектуальны ўзровень, акрамя агульнаадукацыйных устаноў, вядома ж. Я перакананы: скрыпка, гітара, фартэпіяна становяцца бар'ерам на шляху ўсялякай брыдоты.

Праўда, зыходзячы з асабістага вопыту і назіранняў, дырэктар з сумам канстатуе, што сярод тых, хто, у прыватнасці, заканчваў і яго школу, у далейшым сцяжыну прафесійнага музыканта абралі адзінкі. Прычыны названы вышэй.

Аб праблемах сваёй ДМШ Аляксандр Яўгенавіч моцна сума-

Праз дваццаць гадоў

нове навучанне новым відам творчасці: аплікацыі, фларыстыцы.

Рамёствы — такія розныя і такія значныя — душу грэюць, сэрца радуць, шмат старання і разумення патрабуюць. Маючы такія якасці, а яшчэ талент і навыкі, прыйшла ў 2002 годзе у студию Ганна Чайчыц, якая і зараз здзіўляе сваімі здольнасцямі, перадае навыкі дзецям, разам з імі вучыцца новаму.

Ганна Чайчыц таксама аб'яднала ў клуб майстроў народнай творчасці "Скарбонка" майстрых, работы якіх не аднойчы былі прадстаўлены на розных выстаўках. З 2006 года школа народнай творчасці была перайменавана ў студию дэкарэтыўна-прыкладнага мастацтва, а рашэннем калегіі Міністэрства культуры краіны ў 2008 годзе студыя атрымала ганаровае званне "народная".

Вышэйка крыжыкам, гладзю, процягам, сцябельчыкам, аплікацыя і арыгамі, выцінанка, вырабы з атласных стужак, пляценне паясоў у розных тэхніках і нават ткацтва — усяму гэтаму навучыла сваіх выхаванцаў апантанная рукадзельніца Ганна Чайчыц. І дзе толькі работы навучэнцаў і кіраўніка не былі прадстаўлены: у раёне, вобласці, рэспубліцы і за яе межамі! Нашы "студыйцы" — удзельнікі

і дыпламанты шматлікіх конкурсаў і фестываляў: раённае свята "Святло праваслаўя", раённы фестываль дзіцячай творчасці "Сонейка ў далоньках", абласное свята-конкурс фальклорнага мастацтва "Таночак", абласное свята гумару "Спораўскія жарты"...

Раздзяліць радасць урачыстасці прыйшлі аднавяскоўцы і госці, работнікі культуры і нашы партнёры з сельскага выканкама і ААТ "Спорава", а таксама — выпускніцы студыі. Свае нумары дарылі юбілярам і гасцям народны фальклорна-этнографічны ансамбль "Жураўка" і клуб аматараў фальклору "Жаўручкі". У сваю чаргу і "студыйцы" не пакінулі гасцей без сувеніраў.

Навукова-тэхнічны прагрэс не знішчыў у чалавеку імкненне да творчасці, у яго застаецца жаданне зрабіць для дома, сям'і і для самога сабе што-небудзь уласнымі рукамі на падставе традыцый. І задачай, якую ставіць перад сабой "Вясёлкавая плынь" — выхаванне дзяцей на мясцовых традыцыях, азнаямленне са здабыткамі нацыянальнай спадчыны з мэтай іх адраджэння і захавання.

Ніна ПАШКЕВІЧ,
дырэктар **Спораўскага сельскага**
цэнтра культуры і вольнага часу

"Нас аб'ядноўвае Памяць..." — так называлася абласная выстаўка народнай творчасці, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, якая праходзіла днямі ў выставачнай зале Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці.

Аб'ядноўвае Памяць

Гэта творчы праект спецыялістаў Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і работнікаў культуры вобласці. Удзельнікі — майстры дамоў і цэнтраў рамёстваў Віцебскай вобласці, члены народных клубаў народных майстроў і мастакоў, а таксама ўдзельнікі аматарскіх клубаў па інтарэсах.

Цягам працы выстаўкі праходзілі экскурсіі, майстар-класы. Але "Вахта Памяці" з правядзеннем абласнога конкурсу літаратурна-музычных кампазіцый, аўтарскіх праграм, прысвечаных 70-годдзю Вялікай Перамогі, прыцягнула найбольшую ўвагу людзей усіх узростаў, асабліва дзятвы. Навучэнцы школ і гімназій горада на такіх сустрэчах не толькі слухалі ды глядзелі прапанаваныя праграмы, але і актыўна ўдзельнічалі ў творчым працэсе кожнага раёна — пелі, танчылі.

Такім чынам, на працягу першай паловы мая гледачамі і членамі журы былі праслуханы і прагледжаны каля 20 рознастайных праграм. Лепшы-

Народнае аматарскае аб'яднанне "Гармонія" Дома культуры аграгарадка Дабрамыслі Лёзненскага раёна з літаратурна-музычнай кампазіцый "Песні пераможнай вясны".

мі названы выступленні творчага калектыву Пастаўскага цэнтра культуры і народнай творчасці (праграма "Альцы-Хатынь") і літаратурнага клуба "Літаратурны каўчэг" Полацкага раённага цэнтра культуры ("Зямля трывогі нашай").

На выстаўцы адбылася і акцыя "Дарунак ветэрану сваімі рукамі", на якой творчыя работы майстроў перадалі абласной арганізацыі ветэранаў для далейшага ўручэння яе членам. Глыбоцкі Дом рамёстваў адзначаны як пераможца за прэзентацыю і афармленне прадстаўленых падарункаў.

Ала ЛЯЛЬКІНА,
вядучы метадыст **Віцебскага абласнога**
метадычнага цэнтра народнай творчасці

Тактыка культурнага развіцця

Новыя экспазіцыі Веткаўскага музея стараабрадніцтва і беларускіх традыцый імя Фёдара Шклярава развіваюць тэмы ранейшых, аднак яны глядзяць на нас "новымі вачыма".

Семіятычны падыход да экспазіцыі як да мадэлі культурнай прасторы працягнуты. Ён дае магчымасці новых адкрыццяў і новых працятанняў, паколькі матэрыял істотна ўзбагаціўся знаходкамі, а самі даследчыкі за чатырнаццаць гадоў перайшлі на больш высокі ўзровень прафесіяналізму. Трэці паверх традыцыйна аддадзены кніжнай культуры стараверскай Веткі.

Унікальнасць яе заключаецца не толькі ў рарытэтах першадрукароў Івана Фёдарава і Пятра Мсціслаўца (а гэта кнігі, якім па 450 гадоў!). Больш уражвае, што кнігі чыталіся і перадаваліся з рук у

істот трох светаў. І далей — пайшло-паехала!

Налічнікі падобныя на дамы са стрэхамі. А на некаторых — разныя кароны з дзіўнымі арнамантамі. І вельмі падобныя на старадаўнія старонкі кнігі. А тыя — на дамы. Вядома, што стараверы "брали образцами для резьбы украшенные рукописи, коих у них всегда довольно было...". Гэта заўважана было яшчэ ў XIX стагоддзі. Тая ж геаметрыя, знакі, расліны і істоты. Часам яны зрошчаны ў адну фігуру, як тая буквіца "П" з лапамі-птушкамі. Колькі ж вякоў гэтай практыцы? І чаму дайшла яна нават да XX стагоддзя?

Сёння веткаўская калекцыя элементаў разнаго архітэктурнага дэкору ў народнай традыцыі, мабыць, унікальная. Вось — сабраныя, прывезеныя, адрэстаўраваныя, дзіўныя звяры і знакі. Коні, драконы-цмокі, птушкі, зоркі, стрэлы, росты і дрэвы, колы і дзіды. Вось — лічыны-абліччы, што прарастаюць

Сёння ў інвентары нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі — шэсць элементаў, звязаных з традыцыйнай кулінарыяй. Што дало гэтым кулінарным традыцыям унясенне іх у інвентар нематэрыяльнай культурнай спадчыны? Мабыць, самае істотнае — шырокую вядомасць у вузкіх колах. Але цікаўнасць грамадства ў цэлым да традыцыйнай кухні пакуль невялікая. Можа, гэта абумоўлена стэрэатыпным поглядам на яе як "цяжкую" для страўніка?

Прыкладна такі рэпертуар прапанувае кожны з фестываляў "Мотальскія прысмакі".

У карэ вітрын

рукі дзясяткамі пакаленняў, захоўваліся ў хатах, у сем'ях, у кніжнай культуры нашых продкаў. Таму ў зале налічнікі мясцовых дамоў і нават цэлыя часткі іх, "успамінаў, выражаных з часу". Цяпер вокны "насяляюць" апосталы са старажытных Евангелляў. У знак таго, што ў гэтых дамах жылі кнігі і іх чытачы, і самі кніжныя майстры — пісьчы-каліграфы, мастакі рукапісаў, пераплётчыкі... Усе яны данеслі Кнігу да нас. Таму і абавязковы інтэр'ер: куток кніжных спраў майстра.

Наперадзе, у вітрынах паміж прасветамі інтэр'ера, прадстаўлены тэмы: як рабілі кнігу ў даўніну, як рэстаўравалі фаліянты пераплётчыкі. А яшчэ — унікальныя гістарычныя запісы на старонках. І рарытэты XVI стагоддзя, і развіццё кніжнага дэкору ў XVIII-м. А ў цэнтры залы — карэ празрыстых вітрын з кнігамі ў шыкоўных пераплётах: шыццё, чаканка, аксаміт, зашпількі, навугольнікі, эмалі...

Тут жа, унізе, пад шэдэўрамі, — выдавецкая прадукцыя самога музея на "кніжную тэму": календарыкі, закладкі, размалёўкі, паштоўкі, а таксама ўласныя фаліянты — маннаграфіі. Яшчэ ў гэтай зале, у "краіне старонак", — комплексы, прысвечаныя манускрыптам. Кожны ўпрыгожаны рукапісам прадстаўлены ў арыгінале. Але над ім — павялічаныя мініяцюры і арнаменты, быццам яны ўзляцелі ў гару. І залочаныя "плячёнкі" Евангелля XVI стагоддзя. І "птушынае царства" "Свят" мясцовай работы пачатку XIX стагоддзя. І дзясяткі ўзораў буквіц-ініцыялаў — такіх разнастайных, што нідзе, акрамя як у Ветцы, — не знойдзеш. Адна, напрыклад, стаіць на нагах-лапах. Але кожная кіпцорыстая лапа ператвараецца на нашых вачах у птушку — а гэта ўжо тэраталогія, то бок фантастычнае злучэнне геаметрыі, раслін,

стрэлападобнымі парасткамі. Вось — абліччы, што прарастаюць птушкамі-галубамі і птушкамі-варонамі. Такой злучанай тэраталогія на старонках рукапісаў, што дайшлі да нас, ужо не сустрэнеш.

Але ўгадайце кніжныя помнікі XII — XIV стагоддзяў. У тым ліку, і наўгародскія, і беларускія. Іх птушкі-драконы-звяры, сплеченыя рамянямі, прарастаюць растамі. Былі такія рукапісы і на Веткаўскай зямлі. Зараз па ўзорах налічнікаў можна толькі выказаць здагадку, што за таямніцы яны захоўвалі... А яшчэ ўгадайце старажытнару хрысціянскую архітэктурную — ці не тыя ж матывы? І ў ювелірным мастацтве — ажно да "звярынага стылю". Углыб стагоддзяў сыходзіць узаемная размова. Відаць, так чалавек уплятаў і сябе ў мудрасць старажытнай касмалогіі. І нашы людзі ведалі гэта!

Наогул, сама зала — з апорна-бэлечнай сістэмай новага дызайну — проста-рамадэль будынка наогул. Таму так натуральна ён змог упісаць у сябе архітэктурныя кампазіцыі — экстр'ер і інтэр'ер. Самі кнігі — каштоўнасці — шчасліва зажылі ў зручных вітрынах. Ступеністы шэраг галоўных пяці — нясе карабельную думку: усё вышэй, і вышэй... Адушалённасць су-творчасці, су-тварэння, су-быцця чалавека і мастацкага тэксту дае надзею. Калісьці вельмі пажылая жыхарка Слабады Леонцэвай Ірына Тарасянкава ўбачыўшы ў музеі рукапісную кнігу, упрыгожаную майстрам яшчэ ў яе дзяцінстве, усклікнула: "Роднёныя мая! Вось і давялося стрэнуцца! Быў бы жывы мой дзядуля — ён апрануў бы цябе ў новую адзежку!"

Абедзве часткі гэтага адкрыцця-вочліча мы імкнуліся ўвабачыць у нашай новай экспазіцыі.

ТЭКСТ ■

Галіна НЯЧАЕВА, дырэктар Веткаўскага музея стараабрадніцтва і беларускіх традыцый імя Фёдара Шклярава

Дык што ж за праявы ўнесены ў інвентар? Традыцыйная тэхналогія выпечкі жытняга хлеба ў вёсцы Дзеркаўшчына Глыбоцкага раёна; тэхналогія прыгатавання традыцыйнай стравы "Масляны баран" у вёсцы Мацюкова таго ж раёна; комплекс уменняў вырабу традыцыйнага вясельнага караваёна Ваўкавышчыне; традыцыйная страва "Клэцкі з "душамі" Лепельскага раёна; вясельная караваёная традыцыя вёскі Моталь Іванаўскага раёна; традыцыйная рэгіянальная кухня аграгарадка "Адэльск" Гродзенскага раёна. Чатыры з іх ужо разгледжаны на паседжанні Навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры, рэкамендавана надаць ім статус нематэрыяльнай гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Канчаткова статус зацвярджаецца пастановай Савета Міністраў. А яшчэ два элементы чакаюць чаргі на разгляд.

Што ж да "цяжкасці" для страўніка... Даследчыца і вядучая праграмы "Беларуская кухня" на канале "Беларусь 2" Ларыса Мятлеўская заўважыла, што нягледзячы на вялікую колькасць страў з сала і мяса, беларускую кухню нельга назваць "тлустай" ці "мяскай". Варта памятаць пра сезоннасць: цяжкія стравы ўжываліся пераважна ў халодную пару года. Увесну ж — халаднікі, улётку — свежая гародніна і садавіна...

Між тым, нематэрыяльная культурная спадчына, у прыватнасці веды і навыкі, звязаныя з кулінарыяй — таксама стратэгічны дзяржаўны рэсурс. Мясцовая кухня можа прыцягнуць у рэгіёны турыстаў ці даць працу выхадцам з пэўнай мясцовасці ў буйных гарадах. У сталіцах еўрапейскіх краін можна сустрэць рэстараны не толькі нацыянальнай, але і рэгіянальнай кухні. У нас ад такой тэндэнцыі адно адгалоскі. Боршч "Магілёўскі" ў сталёўцы звычайна не мае нічога агульнага з кухняй гэтага рэгіёну, як і, напрыклад, катлета "Нясвіжская". А каўбаса "Кракаўская" ды пірожнае "Варшаўскае" выклікаюць у гасцей з Польшчы хутчэй непаразуменне.

З шасці "кулінарных" элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, што сёння ў інвентары, добра вядомы хіба мотальскі каравай, і тое ускосна — праз

Цікавасць да кухні ў вузкіх колах

Кулінарыя як стратэгічны рэсурс — чаму б і не?

Алена ЛЯШКЕВІЧ, журналіст

ТЭКСТ ■

фестываль "Мотальскія прысмакі". Між тым, акрамя страў "са статусам" у Беларусі процыма традыцыйных рэцэптаў, якімі актыўна карыстаюцца, і не толькі людзі сталага веку ў глыбінцы. Той жа Ларысе Мятлеўскай пашчасціла запісаць звесткі пра "цыбрыкі" (галачкі з дрэннай бульбы) і смажаную кроў у Мінскім раёне, ля самай сталіцы.

Мясцовыя стравы маюць шанец стаць "стравамі народнай кухні", калі яны вызнаюцца такімі самім насельніцтвам. Звычайна рэцэпт з пэўнага рэгіёну ці нават вёскі трапляе ў медыйнае поле і такім чынам замацоўваецца ў масавай свядомасці як "нацыянальны". Што ў нас? Дранікі, чарка, шкварка?..

Гэты прабел спрабуюць запоўніць навукоўцы і грамадскія дзеячы. Тадэвуш Наваградскі разам з грамадскім аб'яднаннем "Адпачынак у вёсцы" выдаў зборнік палаявых запісаў на кулінарную тэматыку: "Традыцыйныя стравы вёскі Семежава" і "Народная кухня маталяна".

"Лучшие блюда белорусской кухни" Алены Мікульчык выдадзены па-руску да Чэмпіянату свету па хакеі. Па матывах кніжкі — набор паштовак (па сямехаўскай кніжцы, дарэчы, таксама). Трошкі пра традыцыйнае беларускае харчаванне ўвогуле, сціслыя звесткі пра некаторыя стравы, рэцэпты. Прыгожа і сучасна. Але — без рэгіянальнай прывязкі.

Архіў маэстра

Песню "Аў полі бяроза..." пяе Надзея Мікуліч.

3 апошніх цікавостак — "Беларускі кулінарны шытак № 1" Ларысы Мятлеўскай, пра які хочацца распавесці больш падрабязна.

Назва кнігі адсылае да шпыткаў з рэцэптамі савецкага часу. Яшчэ не так даўно яны былі ледзь не ў кожнай сям'і. Без Інтэрнэту гаспадыні даведваліся рэцэпты ад старэйшых, перапісвалі ў сярбровяк і знаёмых, выразалі з газет і часопісаў, дзяліліся адна з адной. Маладой жонцы першы шытак з рэцэптамі магла падараваць маці ці свякрока.

"Беларускі кулінарны шытак № 1", карысны адаптацыяй рэцэптаў вясковых бабуль да сучасных рэалій: градусы, чайныя лыжкі, дакладны літраж. Часта гэта няпроста зрабіць. Вясковыя гаспадыні гатуюць "на вока", таму вызначыцца з прапорцыямі бывае складана. Калі жанчына ўсё жыццё мэрала шчапоткамі і кулакамі, дык перавесці ў "метрычную сістэму" дэсертных лыжак ды грамаў — яшчэ тая галаваломка. У каравайных песнях, напрыклад, пералічваюцца ўсе інгрыденты, неабходныя

для выпечкі абрадавага хлеба. Аднаўленне прапорцый прадуктаў можа стаць захапляльнай задачай для клуба традыцыйнай кухні пры мясцовай установе культуры.

Амаль кожны рэцэпт у "Шытку № 1" мае "пашпарт": пазначана, ад каго ён запісаны і ў якой вёсцы. Аб'ездзіўшы ўсю Беларусь, Ларыса Мятлеўская абрала рэцэпты з Мінскай вобласці, Палесся, Магілёўшчыны. Выбар быў нялёгкім. Зразумела, што смак стравы, згатаванай у печы, — непаўторны. Пад час адбору аўтарка кіравалася прыдатнасцю для гатавання ў гарадской кватэры.

Акрамя "этнаграфічных" рэцэптаў у кніжцы ёсць і ўзятыя аўтаркай з кнігі XIX стагоддзя ("Літоўская гаспадыня" Ганны Цюндзявіцкай і "Першая беларуская кулінарная кніга. Літоўская кухарка" Вінцэнты Завадскай). Аднак у адлюстраванні этнічнай культуры харчавання Ларыса Мятлеўская не абмяжоўваецца рэцэптамі. Кожным раздзел кнігі ўтрымлівае невялікі агляд пэўнага віду страў, гістарычныя зацемкі, парады, як ужываць нагатаванае, трапныя выслоўі на кулінарную тэматыку. Яшчэ нядаўна выразы кшталту "Ласы, як кот на кілбасы", "Дурны, як сала без хлеба" часта сустракаліся ў гутарковай мове. А калядоўшчыкі зычылі гаспадарам: "А за гэты кусок сала, каб свіння дзверы выстаўляла".

Ларыса Мятлеўская ў тэкстах выкарыстоўвае дыялектныя ці напаяўзбытыя ў літаратурнай мове назвы прадуктаў, кухоннага начыння. У канцы змешчаны невялікі тлумачальны слоўнік. Некаторыя вытэрмікі: венгеркі — гатунак сніх сліў; жамерыны — рэшткі таго, з чаго выціснуты сок; а таксама "куханы", "хвархулькі", "катрынкі" і яшчэ шмат цікавага.

Традыцыі харчавання не абмяжоўваюцца толькі рэцэптамі. Гэта і застольны этыкет, і правілы спажывання, культура піцця, калі хочаце. І ўсё гэта выклікае інтарс, можа паспрыяць сацыяльна-эканамічнаму развіццю рэгіёна.

Першы год існавання вандруйнага тэатра "Вір" быў адзначаны выступленнем артыстаў на сёлетнім III Мінскім форуме вулічных тэатраў з пастаноўкай "Карабель дурняў". Няхай век трупы — невялікі, але ж калектыў камфортна пачуваецца ў айчынай культурнай прасторы, бо ў кожнага з яго ўдзельнікаў за плячыма значны досвед выступленняў на айчынных і замежных пляцоўках. На пытанні "К" пра тэндэнцыі руху вулічных тэатраў адказала Ганна НЕСЦЕРАВА — мастацкі кіраўнік і заснавальніца "Віра".

Ганна Несцерава.

— Спачатку патрэбна ідэя аднаго чалавека, затым — пошук аднадумцаў, а пасля спатрэбіцца месца для рэпетыцый. Да ўсяго, трэба зрабіць рэквізіт, пашыць строі — усё гэта патрабуе матэрыяльных выдаткаў. А што да выступленняў... Калі проста выступаць на вуліцах горада, гэта нявыгадна.

— Пляцоўка для вашых выступленняў — вуліца пад час свят, фестывалю і форуму вулічнай культуры. А ці ёсць магчымасць паказаць сябе па-за рамкамі гарадской падзеі?

— Гэта не вельмі лёгка. Каб самастойна выступіць, трэба прайсці некалькі камісій і атрымаць дазвол. У Еўропе, дарэчы, усё куды больш проста: вулічны артыст выходзіць, кладзе шапку і паказвае свае здольнасці.

грандыёзныя. Перфомансы ладзяцца паўсюль: палова горада можа быць занята фестывалем! Да ўсяго, артысты прыязджаюць з розных краін і імкнуцца не толькі выступіць, але правесці майстар-класы, падзяліцца вопытам з калегамі.

— Ці падглядаеце вы штосьці ў іншых калектывах?

— Так, падглядаем, і ў нас — таксама! Часам бывае, што ўдзельнікі жывуць разам і артысты колькі дзён маюць пастаянныя зносіны. Таму ўзнікаюць стыхійныя майстар-класы, калі хтосьці нешта незвычайнае паказвае. Гэта заўсёды цікава.

— Чым адрозніваецца беларускі глядач ад еўрапейскага?

— У нас людзі рэагуюць так, што сапраўды адчуваецца іх "голад" ад нястачы вулічных перфомансаў. Артысты і музыканты з'яўляюцца

Тэндэнцыі

Народнікі як класікі?

Конкурс імя Жыновіча: ад плюсаў да "праблемных зон"

(Заканчэнне.)

Пачатак на старонках 2—3.)

Дзмітрый МІРОНЕНКА, лаўрэат міжнародных конкурсаў, саліст Гомельскай абласной філармоніі, член журы ў намінацыях "Баян", "Акардэон" другой узроставай групы:

— Для мяне гэты конкурс — асаблівасць, з ім шмат чаго звязана ў жыцці. Калісьці яшчэ ў дзяцінстве я быў яго лаўрэатам, а цяпер апынуўся па іншы бок творчага спаборніцтва — не сярод удзельнікаў, а сярод іх "суддзяў". Дагэтуль я ўжо меў такія вопыты працы ў складзе журы, але абласных конкурсаў. На рэспубліканскім жа — упершыню.

Арганізацыя конкурсу была шыкоўная, за што вялікая падзяка ўсім супрацоўнікам Лідскага дзяржаўнага музычнага каледжа на чале з дырэктарам Аленай Сераковай.

Узровень канкурентаў быў вельмі высокі, часам нават цяжка было вызначыць, хто лепей. Гэта бачна і па тым, што ў баяністаў і акардэаністаў старэйшай узроставай групы другую прэмію падзялілі паміж двума, а трэцюю — адпаведна паміж чатырма і трыма выканаўцамі.

Прафесіяналізм правяраўся і ў падыходзе да абавязковага твора — "Навелеты" беларускага кампазітара Віктара Войціка. Аўтар таксама быў у журы, "прыдзіраўся" да кожнай дробязі — і абсалютна справядліва, бо яму як нікому іншаму адрозна былі заўважны тыя ці іншыя драматургічныя, выразна-зместавыя дэталі інтэрпрэтацыі. Тым больш, што паводле сваёй першай спецыяльнасці Віктар Антонавіч — баяніст, ведае магчымасці інструмента і таямніцы валодання ім.

Што ж да нейкіх агульных тэндэнцый, дык можна адзначыць, што апошнім часам цікавацца да таго ж акардэона ўзрастае. Назіраецца і рост запатрабаванасці гэтай спецыяльнасці, пашыраецца рэпертуар. Нашы музыканты, падобна еўрапейскім, сталі часцей звяртацца не толькі да народных, але і да эстрадных апрацовак. І гэта мае свой плён: інструмент пачынае ўсё больш шырока выкарыстоўвацца ва ўсіх стылях і музычных кірунках.

Увогуле ж, у Конкурсе імя Жыновіча — вельмі добрае рэзане і высокі прэстыж. У Лідзе гэтыя яго якасці яшчэ больш узмацніліся. І хаця конкурсныя падзеі асвятляла мясцовае тэлебачанне, усё роўна ўвага з боку СМІ і шырокай грамадскасці павінна быць да яго яшчэ большай.

Чаму б, да прыкладу, не практыкаваць камандзіраванне на такія спаборніцтвы выкладчыкаў музычных школ і каледжаў? Не толькі тых, хто едзе разам з вучнямі-удзельнікамі, але і тых, хто на гэты раз іх не падрыхтаваў. Бо конкурс такога ўзроўню — гэта яшчэ і найлепшы майстар-клас для ўдзельнікаў, так і для слухачоў. Ён выпрацоўвае мастацкія арыенціры, выхоўвае густы. А параўнанне варыянтаў выканання аднаго і таго ж абавязковага твора развівае крытычную думку, абуджае творчую фантазію.

Чым "чапляець"?

Пад час аднаго з прадстаўленняў III Мінскага форуму вулічных тэатраў. / Фота Алены САУЧАНКА

Варыянт ад вулічнага тэатра

■ Ганна Несцерава:

"У нас людзі рэагуюць так, што сапраўды адчуваецца іх "голад" ад нястачы вулічных перфомансаў. Мяркую, тым жа мінчанам не хапае яскравых і пры гэтым нестандартных гарадскіх падзей".

— Што трэба рабіць, каб вулічны тэатр быў цікавы дзяржаўным інстытуцыям?

— Дзяржаўным інстытуцыям цікавыя тэатры і калектывы, якія робяць пастаноўкі пэўнай тэматыкі. Да прыкладу, сёлета шукалі артыстаў, якія маглі б зрабіць пастаноўкі ў гонар Дня Перамогі. Нас запрасілі паўдзельнічаць у парадзе, прайсці ў касцюміраваным шэсці. Нашы калегі, танцавальны гурт "Фламея", падрыхтавалі танцы ў стылістыцы 1940-х і ладзілі майстар-класы ля сталічнай Ратушы. Дарэчы, поруч з ёй днямі распачала новы сезон канцэртная пляцоўка ў мінскім Верхнім горадзе. Прадстаўнікі адміністрацый раёнаў сталіцы шукаюць і запрашаюць вулічных актэраў, танцораў і музыкантаў з мэтай зрабіць Мінск больш прывабным для турыстаў. Нарэшце з'явілася добрая магчымасць выйсці да публікі і паказаць сваю творчасць!

— Вулічны тэатр "Вір" заявіў пра сябе толькі сёлета, але вас і артыстаў трупы нельга назваць пачаткоўцамі. Ці можаце параўнаць з гэтай нагоды, арганізацыю фестывалю вулічнага мастацтва ў свеце з, да прыкладу, Мінскім форумам вулічных тэатраў?

— Так, мы бывалі шмат дзе. У складзе колішняга тэатра "Дыгрыза" ўдзельнічалі бадай ва ўсіх буйных фестывалях вулічнай культуры Польшчы, Украіны, Расіі, Нарвегіі, Швецыі, Фінляндыі, Даніі, Германіі, Венгрыі... У Беларусі ж, па сутнасці, толькі пачынаецца рух вулічнай культуры. Нашы падзеі такой скіраванасці часцей за ўсё маюць наступную формулу: прыязджаюць калектывы і некалькі дзён выступаюць на невялікай пляцоўцы ля мінскай Ратушы. Што да еўрапейскіх гарадоў, дык там фестывалі вулічнага мастацтва больш машабныя і

зе ці дамовіўшыся з арганізатарамі таго ці іншага фэсту пра фінансавую падтрымку, у малых гарадах ці на сяле такой магчымасці можа і не быць. Прычына — банальная: у большасці раённых цэнтраў заробкі, як і ў сельскай мясцовасці, на парадак меншыя за сталічныя ці тыя, што маюцца ў абласных цэнтрах...

Вось і атрымліваецца замкнёнае кола: цікавацца да вулічных тэатраў ёсць, але задаволіць гэты попыт могуць не ўсе і не ўсоды... Магчымае выйсце: падтрымка такіх тэатраў як з дапамогай дзяржавы — праз

— Усе ўдзельнікі калектыву калісьці пачыналі з рыцарскага клуба, таму цікавацца да сярэднявечнай вулічнай культуры для нас прыярытэтная: паказываем фарсы ў духу той эпохі, акрабачныя нумары. Апрача таго, цікавімся беларускай народнай культурай, увалі ў рэпертуар і больш сучасныя праграмы на кшталт фаер-шоу і неонавага шоу. Але цікавацца да сярэднявечча ў гледачоў, зразумела, працягваецца: не так шмат вулічных (і не толькі) тэатраў робяць перфомансы ў гэтай тэматыцы.

— Як, на вашу думку, можна зацікавіць выпадковага гледача пад час вулічнага прадстаўлення?

— Спалучэннем яскравых строў, добрай музыкі і незвычайных нумароў. Пагадзіцеся, не кожны з мінакоў здольны стаяць на галаве, жангльваць пляццю-сямю прадметамі ці хадзіць у масцы на хадулях! Такія дзівосы ды штукарствы "чапляюць" чалавека.

— Чым кіруецца пры выба-ры матэрыялу для пастановак?

— Як правіла, за аснову бяром літаратурны або выяўленчы твор часоў сярэднявечча. Да прыкладу, пад час рэпетыцыі "Карабля дурняў" хтосьці згадаў знакамітую аднайменную карціну Ераніма Босха. І мы сталі яе "ажыўляць". Калі рыхтуем народную праграму, звяртаемся да беларускіх народных паданняў і легенд. Самая любімая пастаноўка — "Паданне пра Юр'ю і Цмока", гумарная і караценькая, якую любяць глядзець дзеці.

— Давайце пагаворым пра матэрыяльны бок. Наколькі выгадна ў нашай краіне быць вулічным артыстам? І з чаго пачынаецца вулічны тэатр?

■ Хэдлайн рэгіёна

Вулічныя тэатры ў буйных гарадах Беларусі, як і ў вялікіх гарадах Еўропы — ужо рэальнасць. А вось ці будуць запатрабаваны такія тэатральныя вулічныя імпрэзы ў малых гарадах ці нават у буйных вёсках ці аграгарадкаў? Пытанне, як пад-аецца, з даволі няпэўным адказам.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Сельскі тэатр — міф?

І справа не ў тым, што на такіх прадстаўленнях акажацца мала гледачоў. Якраз наадворт: падобных імпрэз якраз у раёнах і не стае. Як не хапае там цікавых фестывалю, арыгінальных спектакляў, вулічных музыкантаў ды прыватных мастацкіх галерэй.

Справа тут — у грошах. Калі ў буйных гарадах вулічны тэатр можа збольшага "адбіць" сваё выступленне, пускаючы шапку па кру-

рэкламу ў СМІ, вырашэнне арганізацыйных пытанняў, — так і дзякуючы патэнцыйным спонсарам ды мецэнатам, якія ёсць у любым горадзе. Праўда, спярша трэба паклапаціцца пра тое, каб такі мецэнат быў сам зацікаўлены ў фінансавай падтрымцы падобных прыватных ініцыятыў — зноў такі праз рэкламу той або іншай фірмы, таго ці іншага ўдзячнага прадпрымальніка...

К

К

3 кастрычніка 1940-га па чэрвень 1941-га з Мінска ў Ленінград прыехалі ў рамесныя вучылішчы і школы фабрычна-заводскага навучання каля 24 тысяч падлеткаў 14 — 16 гадоў, з іх каля 12 тысяч загінула ў блакаду. Пра падзеі тых гадоў, датычныя падлеткаў, апаветы фільм “Дарога жыцця” Анатоля Алая, зняты ў 1984 годзе “Беларусьфільмам”. У ім падзяліліся ўспамінамі і некаторыя з удзельнікаў падзей тых гадоў. Пра той час ён напісаў і ў сваім артыкуле “Некалькі кадрў аб забытым”. Знайсці копію гэтага артыкула дапамаглі ў Музеі прафтэхадукцыі на пецябургскай вуліцы Марата. 60 гадоў жывучы ў горадзе на Няве, я нічога не ведала пра гэту трагедыю...

На заклік камсамола

...Каб атрымаць кваліфікаваныя рабочыя кадры ў 1940-м у буйных гарадах былі створаны рамесныя вучылішчы і школы ФЗН. Работнікі мабілізацыйных пунктаў прыходзілі ў школы, запрашалі вучыцца. На заклік камсамола таксама адгукнулася вялікая колькасць падлеткаў. Толькі ў Мінск прыбыло іх з беларускіх вёсак каля 50 тысяч. Але тутэйшыя вучылішчы аказаліся не ў стане прыняць усіх, і тады распараджэннем з Масквы каля 24 тысяч хлопчыкаў і дзяўчынак былі накіраваны ў Ленінград на найбуйнейшыя прадпрыемствы горада: завод імя Кірава, Охцінскі хімкамбінат, “Арсенал”, Політэхнічны інстытут...

Усіх рэзямсцілі ў інтэрнатах, выдалі форменную вопратку, якая падабалася навучэнцам. “Вельмі прыгожая форма ў нас была. Строгая, чорная. Падобная на марскую. Мы гэтай формай ганарыліся. Кожнаму з нас выдалі шырокі рэмень са спражкай...” — прыгадвае адзін з выхаванцаў таго часу Арсеній Люцко.

“Калі на завод прыйшлі [Кіраўскі], уражанне было такое, што мы трапілі на іншую планету. Вялізныя цэхі... Усюды станкі, шум... Нам усё хацелася памацаць. Але нам сказалі: “Пакайце, аглядайце, абвыкайцеся: на гэтых станках вы будзеце працаваць!” — гэта згадкі яшчэ аднаго з тых 24 тысяч Сцяпана Скамароха.

“Дзеці моцна перажывалі...”

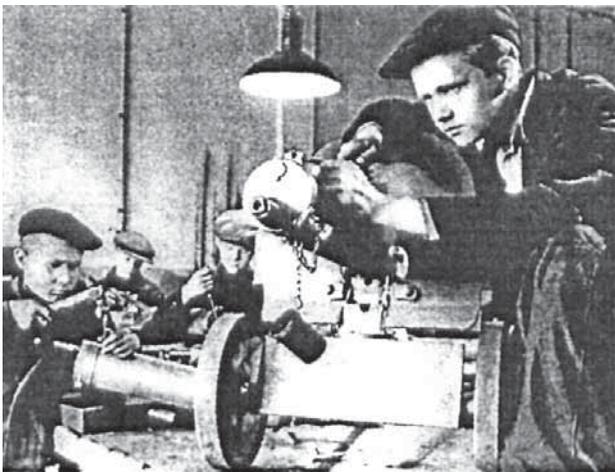
І сапраўды, усю зіму 1940 — 1941 гадоў яны працавалі і вучыліся ў настаўнікаў-майстроў. Але пачалася вайна. Кадравыя рабочыя сыходзілі на фронт, а да станкоў сталі падлеткі і жанчыны, выконваючы ваенныя заказы па 12 — 14 гадзін на суткі.

Супрацоўнік інтэрната П.Петухоў прыгадваў: “Дзеці вельмі моцна перажывалі, калі даведаліся, што немцы акупавалі Беларусь. Бывала, дзяжуршы ноччу ў інтэрнаце, чуюш — плача. Падсядзеш на ложка, супакойваеш — нібыта заснуў. Гэта ў пачатку вайны. А потым яны ўжо і не плакалі...”.

Але ж у горадзе на Няве панавалі голад, хваробы, знясіленне. Сцяпан Скамароха прыгадваў: “Да вайны даўбешку памерам 1 метр

У Санкт-Пецярбургу на Піскароўскіх мемарыяльных могілках у 1996 годзе была ўстаноўлена стэла скульптара Наталлі Нікіцінай памяці беларускіх рамеснікаў, што загінулі ў блакдным Ленінградзе. На граніце надпіс: “Суайчыннікам, загінулым у блакаду, вучням рамесных вучылішч Ленінграда ад беларускага народа”. У цэнтры — рэльефная бронзавая выява падлетка-рамесніка. А злева і за спіной — цень героя, які сышоў у неўміручасць.

Кожны другі з 24 тысяч...

Падлеткі працавалі на заводах і фабрыках пад час Вялікай Айчыннай вайны. / Фота з архіваў

У блакдным Ленінградзе загінула 12 тысяч беларускіх падлеткаў-рамеснікаў

25 сантыметраў я ставіў на станок адзін, а праз год, у час блакды, восем чалавек ледзь-ледзь адужвалі...” Уладзімір Паўлюкевіч, яшчэ адзін з тых рамеснікаў-падлеткаў, прыгадвае, як яны жылі ў пакоях па 20 чалавек: “Кожную раніцу прасынаешся і глядзіш: Міша жывы — добра, Пеця жывы — добра... Таго ж, хто памёр, разам з ложкам перацягвалі ў халодны пакой”. Днём па вуліцах Ленінграда хадзілі машыны і збіралі памерлых, вывозячы іх на Піскароўскія ды іншыя могілкі.

“А мы і галавы падняць не можам...”

П.Петухоў таксама згадаў тры дні: “Наступіў самы цяжкі перыяд для жыхароў блакднага Ленінграда, асабліва для дзяцей. Гэта зіма 1941 — 1942 гадоў, калі голад дасягнуў апагею. Тыя, хто быў больш моцны фізічна, хадзіў на разбураныя Бадаеўскія склады па цукар або, калі сказаць правільна, па тое, што засталася ад іх пасля пажару. Паміж руінамі канструкцый хадзілі, поўзалі на каленях самотныя постаці. У кожнага праз плячо — торба ад процівагаза. Гэта рамеснікі. Невялікім ломікам яны адколвалі камечкі зямлі, змочаныя цукрам, набівалі ёю сумкі і цягнулі ў інтэрнат. Затым кідалі тыя кавалкі зямлі ў кацялок, залівалі вадой, падагравалі. Калі жыхары асядала на дно, асцярожна злівалі са ложка-горкую субстанцыю ў каструлю і па палове міскі дзялілі паміж хворымі таваарышамі”. Арсеній Люцко дадае: “Калі зусім не было чаго есці — сілкаваліся рамянямі. Рэзалі іх на кавалачкі, варылі, прычым строга вялі ўлік, колькі кавалачкаў пакласці ў кацялок...”

Вывозілі рамеснікаў з Ленінграда ў цяжкім стане. “Дарога жыцця” часта абстрэ-

годзе па рашэнні Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка. Ідэю падтрымала кіраўніцтва Санкт-Пецярбурга. Гэтую задачу курыраваў заслужаны работнік культуры Расіі, сам колішні блакднік, былы рамеснік Сямён Цымрынг. Беларусь выдаткавала грошы на граніт для стэлы. А праз прыязнае стаўленне да памяці падлеткаў-рамеснікаў такія працы, як апрацоўка граніта, адліўка бронзы, устаноўка стэлы крамам былі выкананы бясплатна. З цягам часу беларусы Санкт-Пецярбурга сталі самі даглядаць мемарыял.

І яшчэ пра беларусаў

Праз музей Політэхнічнага ўніверсітэта ў кастрычніку 2008 года ў пазнаёмілася з Соф’яй Сіроткінай, дацэнтам гэтай ВНУ, членам Савета ветэранаў і блакднікаў установы. З “Кнігі памяці” ўніверсітэта яна даведалася, што пры ім існавала ФЗН-2 на 600 чалавек, трэць з якіх прыбыла ў чэрвені 1941 года з Беларусі, у асноўным — з Віцебска. У дамовых кнігах інтэрната на вуліцы Хлопіна, дзе яны жылі, запісана, што 38 чалавек з дзвюх соцень памерлі. Соф’я Андрэеўна адшукала родных гэтых хлопцаў, ездзіла ў 2004 годзе ў Віцебск, дзе яе сустракалі музейшчыкі і родныя загінулых. У памяць і аб гэтых 38 асобах у ліку іншых загінулых у блакаду навучэнцаў і супрацоўнікаў тагачаснага Ленінградскага палітэха на Піскароўскіх могілках ўстаноўлена стэла № 176.

Звесткі пра колькасць беларускіх рамеснікаў, якія прыбылі ў Ленінград у 1940 — 1941 гадах і аб колькасці загінулых атрыманы Сямёнам Цымрынгам з “Архіва народнай адукацыі”, складзенага з дакументаў і пратаколаў Ленінградскай пракуратуры блакднага часу.

Зараз стэла памяці беларускім рамеснікам мае патрэбу ў рэстаўрацыі, якую могуць выканаць толькі спецыялісты мемарыяла. Таму мы, беларусы Пецярбурга, вельмі спадзяемся, што дырэкцыя Піскароўскага мемарыяла прыме яе на свой баланс і выканае гэту працу.

Раіса БАРАДЗІНА, географ Санкт-Пецярбург (Расія)

ФОТАФАКТ

Экспазіцыя інакш

У Веткаўскім музеі стараабрадніцтва і беларускіх традыцый імя Фёдара Шклярава — новая экспазіцыя. Пра тое, на якой навукавай і гістарычнай аснове яна фарміравалася, на старонцы 12 распавядае дырэктар установы.

З працягам

(Працяг. Пачатак у №№ 13, 16, 18, 20.)

Але часам было не да сме-ху. Сельскагаспадарчыя рэформы імпульсуйнага Хрушчова праваліліся. І, як у 1920-я на Тамбоўшчыне, як у 1930-я пад час галадамору, па СССР пракаціліся хвалі масавых выступленняў. Тое ўжо не сем гадоў турмы за “уцэнненны” анекдот... Прыспеў час прыкусіць язык — такая вось “адліга”. Анекдоты пра генсека станавіліся ўсё больш злоснымі.

“Хрушчоў заходзіць у краму:

— Таварыш прадавец, ці ёсць у вас лязо для галення?

— Няма.

Хрушчоў сыходзіць. Калега пытаецца ў прадаўца:

— Чаму ты сказаў, што ляза няма? Іх жа цэлы кораб!

— А таму, што ён назваў мяне таварышам. Дык няхай голицца сярпом!”

Краіна кацілася ў галодную прорву. Крамлёўскія

ты сацыялізм”, як ананімныя жартаўнікі далі яму сваё, таксама “навуковае” ж, тлумачэнне.

“Развіты сацыялізм — гэта калі цяжкасці росту змяняюцца ростам цяжкасцей”.

Краіна па-ранейшаму “пераадольвала” харчовыя “часовыя цяжкасці”.

“Брэжнеў ідзе па Маскве з сакратаром Тульскага абкама, і з апошнім вітаюцца ўсе сустрэчныя.

— Адкуль вас у Маскве ведаюць? — зацікавіўся Генсек.

А той у адказ:

— Гэта ж усё мае землякі-тульчакі: прыехалі ў Маскву па каўбасу”.

Сапраўды, на маскоўскіх вакзалах з’явіліся “каўбасныя электрычкі”, якія штормілі звозілі ў сталіцу жыхароў Падмаскоўя з пустымі кошыкамі — па харч.

“Замежны карэспандэнт бярэ ў Брэжнева інтэрв’ю:

— СССР — такая вялікая краіна! Як вы наладжваеце

Вачыма Ларывона-мухі

ТЭКСТ

Уладзімір АРЛОЎ,
кінарэжысёр

Амаль сур’ёзна пра смешнае

“небыхары” ўрэшце адсунулі Хрушчова ад дзяржаўных спраў. Смяшлівы савецкі народ рэагаваў імгненна — у традыцыйна Ларывона-мухі...

Той, хто заняў месца Хрушчова, адразу ж стаў, аб’ектам анекдотаў. Тым больш, што нагоду для насмешак давалі некаторыя рысы новага лідара.

Перыяду “царавання” кожнага кіраўніка СССР яго паслядоўнік даваў азначэнне. Так, дзесцігоддзе праўлення Хрушчова назвалі “валюнтарызмам”, а брэжнеўскі перыяд — “стагнацый”, “застоем”. Хаця ідэолагі — паплечнікі Ільіча — называлі той час “развітым сацыялізмам”: туманна, але — ідэяна. А вось Ларывоны-мухі мелі сваё азначэнне:

“Ад Ільіча да Ільіча:

Ад крывіза да параліча”.

Ледзь з’явіўся пры Брэжневе “навуковы” тэрмін “разві-

забеспячэнне харчам?

Леанід Ільіч у адказ:

— Цэнтралізавана: калгасы звозяць у Маскву харчаванне, а адсюль людзі самі ўсё развозяць па краіне”.

Вастрасловы-“мухі” сфармулявалі шэсць асаблівасцей сацыялізму:

“У СССР няма беспрацоўя, але ніхто не працуе. Ніхто не працуе, але план выконваецца. План выконваецца, але нічога няма. Нічога няма, але ў кожнага ўсё ёсць. У кожнага ўсё ёсць, але ўсе незадаволены. Усе незадаволены, але галасуюць “за”.

Усё больш прыкметнымі станавіліся ўзроставыя змены ў Генсеку.

“Дыктар тэлебачання:

— Учора ў Крамлі Генеральны Сакратар ЦК КПСС Леанід Ільіч Брэжнеў прыняў нігерыйскага паста за англійскага і меў з ім гутарку”.

Анекдоты часта не трэба было прыдумваць: іх нараджала само жыццё. Гледачы спектакля “Так пераможам” у МХАТе сведчаць: “Калі на сцэне з’явіўся Калягін у грыве Леніна, Брэжнеў ва ўвесь голас запытаў: “Гэта Ленін — ужо трэба аглядзіраваць?”

Па розных крыніцах у Брэжнева было 114, 120 і нават 140 ўзнагарод. Падлічана, што перад труной неслі падушачкі, а па кожнай не па адной, а па чатыры ўзнагароды.

“Тэлеведучы: “Леанід Ільіч адмовіўся ад вышэйшага ордэна Маўрытаніі — залатого колца ў носе”.

Ці вось яшчэ:

“Мастаку, які пісаў партрэт “дарагога Леаніда Ільіча”, загадалі дарабіць партрэт: пашырыць левае плячо, каб змясціць яшчэ адну Залатую Зорку”.

Працяг артыкула — у наступных нумарах “К”.

Сяргей Раманаў, 1941 г.

Сто гадоў таму нарадзіўся Сяргей Раманаў — партызан, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР, мастак-графік. Да гэтай даты ён не дажыў 13 гадоў. Але і за гэты кароткі час яго імя, як і многія іншыя імёны беларускіх мастакоў, якія змагаліся з фашыстамі не толькі зброяй, але і алоўкам ды пэндзлем, як бы знікла для сённяшняй моладзі, у тым ліку і для прасунутага творчага пакалення. Так ўжо выбудаваны супярэчлівы сучасны свет, дзе старэйшым мастакам не заўсёды застаецца месца, нават у чалавечай памяці. Іх творы амаль ніколі не выстаўляюцца на выстаўках (ну, можа, толькі ў час буйных дат і юбілеяў), пра іх піша мала хто з мастацтвазнаўцаў. Канешне, добра, калі хтосьці з ветэранаў пакінуў падрабязныя ўспаміны пра тыя "свінцовыя, парахавыя" гады вялікіх выпрабаванняў, як гэта зрабілі ў сваіх кнігах партызаны Віктар Грамыка і Мікалай Абрыва, а ў сродках масавай інфармацыі — Мікалай Гуціев, які ваяваў разам з Абрывам у партызанскай брыгадзе "Дубава" на Ушаччыне. Але такіх мастакоў-мемуарыстаў — адзінкі.

Барыс КРЭПАК

Летапісец партызанскай эпапеі

Сяргей Раманаў. "У адзіным строі. Чэрвень — ліпень 1944 г. Раён Мінскага "катла".

Калі гавораць пра беларускую графіку эпохі Вялікай Айчыннай вайны, то звычайна ўспамінаюць менавіта гэтыя імёны, радзей — Сяргея Раманава, Уладзіміра Сухаверхава, Соф'ю Лі, Генрыха Бржозовскага, Мікалая Гурло, Леаніда Бойку, Анатоля Агафоненку і некаторых іншых партызанскіх мастакоў, хто вышукваў моманты паміж баямі, каб зарысаваць свае ўражання ад таго, што адбылася навокал. Але паступова, маленькімі кавалачкамі, складваўся выяўленчы летапіс партызанскай барацьбы ў Беларусі. Ды ўсё ж асабістых успамінаў лясных байцоў пра тое засталася вельмі мала...

Сяргей Рыгоравіч Раманаў, герой майго сённяшняга матэрыяла, яшчэ пры жыцці паспеў раскажаць мне і майму калегу Мікалаю Ганчарову (мы часам ўдвух заходзілі ў майстэрню мастака), праўда, даволі скупа, пра сваю партызанскую "адысею" ў рагачоўскіх, усякінскіх, клічаўскіх і быхаўскіх лясах. Тады ў мяне яшчэ не было ніякага дыктафона, і некаторыя запісы яго ўспамінаў даводзілася рабіць алоўкам, як бы мімаходзь. Хаця далёкіх перспектыву на тое, што праз нейкі час гэтыя запісы камусці спатрэбяцца, у мяне тады, на жаль, не было. І з часам некаторыя з іх былі проста згублены, як і частка запісаў унікальных маналагаў масквіча, колішняга партызанскага разведчыка Мікалая Абрывы. Помню, па прыездзе з Масквы ў Мінск ён мне шмат чаго раскажаў пра тое, як трапіў у палон пад Вязьмай, як збег адтуль і аказаўся ў партызанскай брыгадзе генерал-маёра Фёдара Дуброўскага разам з Мікалаем Гуціевым, як змагаўся з ворагам у лясах Полацка-Лепельскай партызанскай зоны, як 1 мая 1943-га стварыў там адзіную такога кшталту лясную карціную галерэю, і наогул — як паміж баямі і баявымі заданнямі маляваў жывапісныя палотны...

Але гаворка зараз пра Сяргея Раманава. Пачну, як заведзена, з біяграфіі, бо ў дадзеным выпадку гэта важна для разумення яго наступнага жыцця ў Беларусі. І хаця ён — рускі, лёс зрабіў яго, так бы мовіць, сапраўдным беларускім мастаком і па вобразе думак, і па шырыні ды глыбіні творчых інтарсаў, і па сталай увазе да беларускай гісторыі і сучаснасці. Дарэчы, у ягонай творчай спадчыне — добрыя ілюстрацыі да кніг Якуба Коласа, Петруся Броўкі, Эдзі Агняцвет, Максіма Тан-

Графіка і ўспаміны пра вайну мастака Сяргея Раманава

Сяргей Раманаў. "Камібриг Дулігей перад разграмом варажага гарнізона ў мястэчку Любань".

ка, Алеся Якімовіча, Аляксея Карпюка, Алеся Савіцкага... Вельмі ўдала атрымаліся вокладка ды гуашныя ілюстрацыі да кнігі Уладзіміра Карпава "Нямігі крывавыя берагі" і зборніка "Ніколі не забудзем".

Так, Сяргей Раманаў нарадзіўся ў Маскве ў сям'і рабочага ў верасні 1914 года, калі па Еўропе ішла Першая сусветная вайна (Вялікая, як

яна тады называлася), і яго ранняе дзяцінства якраз выпала на бурныя гады Грамадзянскай вайны. З той пары ў памяць назаўсёды ўрэзаліся матросы са скрыжаванымі кулямётнымі стужкамі на грудзях, людзі ў цывільнай вопратцы з вінтоўкамі за плячыма, двухколкі са снарадамі... А яшчэ запомнілася, як — гэта ўжо пасля Грамадзянскай вайны — летам

усёй сям'ёй выязджалі на адпачынак у вёску Дзятлава, што непадалёк — ад станцыі "Шахоўская". Там, на беразе Рузы, Сярожа любіў праводзіць канікулы разам з пяццю братамі. Тут юнак навучыўся араць, касіць, маляціць збожжа, калоць дровы. Гадзінамі блукаў па лесе, вудзіў рыбу, дапамагаў старэйшым у сляянскай працы. Потым усё гэта неаднойчы адгукнецца ў творчых задумках мастака. Ну, а што мастацтва? "Родны брат майго бацькі, Фёдар, — прыгадваў Сяргей Рыгоравіч, — быў самадзейным мастаком. Ён хадзіў на заняткі ў рабочую студыю ды часам браў з сабою і мяне. Я ўпадабаў багацце фарбаў і пачаў сам тое-сёе рысаваць. Але, канешне, любіў наведваць Трацякоўку: там мне падабалася літаральна ўсё. І здзіўляўся, як такую прыгажосць мог зрабіць чалавек?..."

Пасля школы па патрабаванні сям'і Сяргей паступае навучэнцам на токара ў ФЗН авіязавода імя Фрунзэ. А ў гэтым вучылішчы чарчэнне выкладаў Васіль Крайнеў, мастак-пейзажыст, вучань Абрама Архіпава і Апалінарыя Васняцова. Юнаму Раманаву вельмі падабалася белізныя паперы, явучасць ліній, а таксама чарчэжныя інструменты. І сам пачаў рысаваць пад уплывам падмаскоўных лірычных пейзажаў настаўніка. Асабліва ўдаваліся гумарыстычныя і сатырычныя

малюнкi. Адзін з іх нават быў надрукаваны ў заводскай шматтыражнай газеце "Авіяматор". А потым і другі малюнак "Мне нічога на свеце не трэба..." — супраць п'янства на вытворчасці. Тады Крайнеў накіраваў таленавітага юнака на курсы мастакоў-пачаткоўцаў пры часопісе "Крокодил", і працуючы токарам на заводзе, Раманаў цягам двух гадоў наведваў іх. У гэты час ён пазнаёміўся з Кукрынкісамі, з якімі сустракаўся ў іх май-

надало ёй яшчэ большых дынамізм і значнасць. Тады, у першыя дні вайны, здавалася, што пераможны канец фашызму не за гарамі. Нездарма, аптымістычная песня "Калі заўтра вайна..." была адной з любімых у народзе і арміі.

Але цяжкія першыя месяцы адступленняў, гібель мірных людзей пад бомбамі і снарадамі, ушчэнт разбураныя гарады і вёскі паказалі, што ўсё не так проста. Потым было акружэнне і палон. Чырвоная армія Раманаў па этапе быў накіраваны ў жудасны фашысцкі канцлагер. Так ён паўтарыў лёс і іншых нашых будучых мастакоў, якія ў розныя часы прайшлі гітлераўскія канцлагеры — Пятра Данэліі, Міхаіла Савіцкага, Эдуарда Куфко, Аляксандра Мазалёва, Данілы Парахні, Мікалая Гуціева, нашага зямляка, ленинградца Яўсея Маісеенкі.

З вялікімі цяжкасцямі Раманаву ўдалося ажыццявіць уцёкі з лагера. Доўга давалася прабірацца праз акупіраваную ворагам тэрыторыю ў бок Беларусі. І напрыканцы лютага 1943 года Раманаў выйшаў у Азярынскія лясы, дзе трапіў да беларускіх партызан. Менавіта тут дыслакавалася 8-я Рагачоўская партызанская брыгада і базіраваўся Рагачоўскі падпольны райкам КП(б) Беларусі. Гэта брыгада, створаная ў пачатку 1943-га паводле загаду Клічаўскага ваенна-аператыўнага цэнтра на базе 255-га, 256-га і 257-га партызанскіх атрадаў, пад кіраўніцтвам Фёдара Тарасевіча дзейнічала на тэрыторыі Рагачоўскага, Журавіцкага, Буда-Кашалёўскага, Клічаўскага, Кіраўскага, Быхаўскага, Бярэзінскага раёнаў. Вось так, да канца ліпеня 1944 года, калі партызаны злучыліся з часцямі Чырвонай арміі, Сяргей Раманаў знаходзіўся ў складзе камсамольска-маладзёжнага атрада гэтай самай знакамітай 8-й Рагачоўскай, якая ў сакавіку 1944-га была пераўтворана ў Рагачоўскую ваенна-аператыўную групу пад кіраўніцтвам Васіля Чысцякова.

Для ўчарашняга чырвонаармейца Раманава пачалося суровае і багатае на падзеі партызанскае жыццё. Амаль кожны дзень, як прыгадваў Сяргей Рыгоравіч, змяняліся абставіны. Баявыя аперацыі, блакіраванне лясоў немцамі, зводкі з франтоў, раёнаў і вобласці аб дзеяннях партызан, паведамленні аб злачынствах ворага над мірнымі жыхарамі — усё гэта хвалявала яго як народнага мсціўца і мастака. І ён, па магчымасці, як мага больш імкнуўся занатаваць гэтыя падзеі з дапамогай алоўка. Усе свае малюнкi Раманаў насіў у запlechным рэчавым мяшку ў вокладцы ад фотальбома. На рэменьні — граната-лімонка, праз плячо — сумка з патронамі і трохлінейка Мосіна. Так ён заўсёды і хадзіў — пры такой амуніцыі...

Працяг чытайце ў наступных нумарах "К".

